

Rhan D – Pleidleisio absennol

Etholiadau ar gyfer Cynulliad
Cenedlaethol Cymru a Chomisiynwyr
Heddlu a Throseddu ar 5 Mai 2016:
canllawiau i Swyddogion Canlyniadau

Cyhoeddwyd ym mis Ionawr 2016

Yn y canllawiau hyn, rydym yn defnyddio 'rhaid' wrth gyfeirio at ofyniad cyfreithiol penodol. Rydym yn defnyddio 'dylai' ar gyfer eitemau sydd yn arfer a argymhellir yn ein barn ni, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Cyfieithiadau a fformatau eraill

Mae ein canllawiau a'n hadnoddau ar gyfer yr etholiadau hyn hefyd ar gael yn Saesneg.

I gael gwybodaeth am sut i gael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, neu mewn print bras neu Braille, cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: publications@electoralcommission.org.uk

Diweddariadau i'r ddogfen hon

Diweddarwyd	Disgrifiad o'r newid	Rhif paragraff
Mawrth 2016	Wedi ei ailgyhoeddi i gynnwys cyfeiriadau cyfreithiol	DD/G

Cynnwys

1	Amserlen ar gyfer pleidleisio absennol.....	6
	Newidiadau i drefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiadau.....	8
2	Pleidleisio drwy ddirprwy	10
	Terfynau o ran nifer y dirprwyon a phleidleisio fel dirprwy.....	10
	Dirprwyon brys	11
3	Paratoi ar gyfer prosesau pleidlais absennol	13
	Staffio a hyfforddiant	14
	Cynllun lleoliadau	14
	Cyfarpar ar gyfer anfon, derbyn ac agor pleidleisiau post	15
	Opsiynau ar gyfer anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post.....	16
	Yn bersonol	16
	Drwy'r post.....	16
	Dosbarthu pleidleisiau post i gyfeiriadau tramor.....	17
	Dosbarthu pleidleisiau post i etholwyr dienw.....	18
	Nifer y sesiynau agor pleidleisiau post a'u hamseriad.....	19
4	Paratoi deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post	21
	Y rhestrau rhifau cyfatebol	21
	Paratoi'r deunydd swyddfa ar gyfer pleidleisio drwy'r post	21
	Gwirio'r broses argraffu	22
	Data personol a chontractwyr.....	23
	Cynnwys pecynnau pleidleisio drwy'r post	23
	Amlenni	24
	Y papurau pleidleisio	25
	Datganiad pleidleisio drwy'r post	25
	Marcio cofrestrau gorsafoedd pleidleisio.....	26
5	Y weithdrefn ar gyfer anfon a dosbarthu pleidleisiau post.....	27
	Pwy ddylai gael pleidlais bost?.....	27
	Pwy all fod yn bresennol?	27
	Gwirio'r broses anfon.....	27

Y broses anfon	28
Ailanfon pecynnau pleidleisio drwy'r post	30
Y weithdrefn ar gyfer ailanfon pleidleisiau post a ddifethwyd	30
Y weithdrefn ar gyfer ailanfon pleidleisiau post a gollwyd/nas derbyniwyd	31
Argymhelliad 1	32
Argymhelliad 2	33
Y weithdrefn ar gyfer ailanfon oherwydd gwall gweithdrefnol	34
Canslo pecynnau pleidleisio drwy'r post.....	35
Adalw pleidleisiau post a ganslwyd	36
Cadw cofnodion.....	36
6 Derbyn ac agor pleidleisiau post	38
Derbyn pleidleisiau post	38
Blychau pleidleisio drwy'r post a pheynnau	38
Cadw cofnodion.....	40
Marcio'r rhestr pleidleiswyr post a'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post	41
Cadarnhau wrth bleidleiswyr fod eu pleidlais bost wedi'i dychwelyd	41
Agor pleidleisiau post	42
Pwy all fod yn bresennol pan agorir pleidleisiau post?	42
Y weithdrefn ar gyfer agor pleidleisiau post.....	43
Cam 1: agor y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post.....	43
Cam 2: bwrw golwg dros y dynodyddion personol	43
Cam 3: agor amlenni papurau pleidleisio drwy'r post.....	44
Cam 4: selio'r blychau pleidleisio drwy'r post	44
Paru datganiadau pleidleisio drwy'r post â phapurau pleidleisio drwy'r post	44
Bwrw golwg dros y dynodyddion personol.....	44
Agor y pleidleisiau post olaf.....	46
Cadw cofnod o becynnau pleidleisio drwy'r post anghyflawn a ddychwelwyd	46
Delio â phapurau pleidleisio wedi torri neu rwygo	47
Mae'r darn yn cynnwys rhif y papur pleidleisio a'r marc swyddogol	47
Mae'r darn ond yn cynnwys rhif y papur pleidleisio a dim marc swyddogol	47

Mae'r darn ond yn cynnwys y marc swyddogol a dim rhif papur pleidleisio	47
Nid yw'r darn yn cynnwys y marc swyddogol na rhif y papur pleidleisio	47
Paratoi cofnod o'r pleidleisiau post hynny sydd wedi methu'r gwiriadau dynodyddion	47

1 Amserlen ar gyfer pleidleisio absennol

1.1 Rhaid anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post at etholwyr cyn gynted ag y bo'n ymarferol¹, sydd, yn ymarferol, yn golygu unrhyw bryd ar ôl i'r manylion i'w hargraffu ar y papurau pleidleisio gael eu cadarnhau, h.y. ar ôl y dyddiad cau ar gyfer tynnu enw yn ôl, sef 4pm ar y 19eg diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 4pm ddydd Iau 7 Ebrill 2016) ar gyfer etholiadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throseddau².

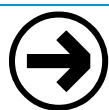
1.2 Mae'n ofynnol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim cyn cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad terfynol ar y pumed diwrnod gwaith cyn yr etholiad (h.y. dydd Mercher 27 Ebrill 2016)³. Mae hyn yn cefnogi dosbarthu pleidleisiau post ar gam cynnar yn yr amserlen i'r etholwyr hynny sydd wedi gwneud cais i gofrestru yn agos at y dyddiad cau ar gyfer cofrestru, oherwydd dim ond rhywun sydd eisoes wedi'i ychwanegu at y gofrestr a all dderbyn pleidlais bost. Bydd eu hanfon yn gynnar yn cynyddu'r amser sydd ar gael i etholwyr - yn enwedig pleidleiswyr yn y lluoedd arfog a'r rhai sydd wedi gofyn am i'w pecyn pleidleisio drwy'r post gael ei anfon i gyfeiriad tramor - dderbyn, cwblhau a dychwelyd eu pleidleisiau drwy'r post.

1.3 Bydd y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn llunio'r rhestr o bleidleiswyr post a'r rhestr o bleidleiswyr drwy ddirprwy, a bydd angen i chi gael y rhestrau hyn cyn gynted â phosibl ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad interim cyntaf i'w ddefnyddio wrth anfon pleidleisiau post yn gychwynol⁴. Rhaid i'r hysbysiad hwn gael ei gyhoeddi ar y dyddiad cau ar gyfer enwebiadau, sef 4pm ar y 19eg diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 4pm ddydd Iau 7 Ebrill 2016)⁵. Bydd hefyd angen i chi gael unrhyw ddiweddariadau dilynol pan fydd yr ail hysbysiad newid etholiad interim a'r hysbysiad newid etholiad terfynol wedi'u cyhoeddi. Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gysylltu ag ef ar gam cynnar i gytuno ar y broses ar gyfer cael y rhestrau.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddau sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech gydweithio'n agos â'r

Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol yn yr awdurdod arall/awdurdodau eraill er mwyn cael y data sydd eu hangen arnoch. Os bydd angen cyfnewid data yn electronig, dylech sicrhau bod y broses yn cael ei phrofi cyn y dyddiad trosglwyddo cyntaf.

Mae Pennod 11 o [Rhan 4 - Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol yn cynnwys rhagor o wybodaeth am gyhoeddi hysbysiadau newid etholiad.

1.4 Y dyddiad cau i etholwyr wneud newidiadau (yn cynnwys canslo) i drefniadau presennol pleidleisio absennol (h.y. pleidleisiau post, pleidleisiau drwy ddirprwy a phleidleisiau post drwy ddirprwy) yw 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Mawrth 19 Ebrill 2016)⁶. Fodd bynnag, os yw etholwr yn bleidleisiwr post sydd eisoes wedi dychwelyd ei bapur(au) pleidleisio drwy'r post, ni all wneud unrhyw newidiadau wedi hynny, hyd yn oed os yw cyn 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Mawrth 19 Ebrill 2016)⁷. Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau am bleidlais bost newydd a cheisiadau am bleidlais bost drwy ddirprwy newydd yw 5pm hefyd, 11 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Mawrth 19 Ebrill 2016)⁸. Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau am bleidlais drwy ddirprwy newydd (nid pleidlais bost drwy ddirprwy), heb gynnwys ceisiadau brys am ddirprwy, yw 5pm, chwe diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Mawrth 26 Ebrill 2016)⁹.

Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau brys am ddirprwy yw 5pm ar y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Iau 5 Mai)¹⁰. Gweler Pennod 2 **Pleidleisio** drwy ddirprwy' isod i gael rhagor o wybodaeth am geisiadau brys am ddirprwy.

1.5 Bydd y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn darparu'r rhestrau terfynol o bleidleiswyr absennol, h.y., y rhestr o bleidleiswyr post, y rhestr o bleidleiswyr post drwy ddirprwy a'r rhestr o ddirprwyon, ar ôl y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau. Efallai na fydd y rhestrau terfynol o bleidleiswyr absennol ar gael tan ar ôl y dyddiad cau ar gyfer pennu cofrestrriad, sef chwe diwrnod gwaith cyn yr etholiad (h.y. dydd Mawrth 26 Ebrill 2016). Y rheswm dros hyn yw, lle caiff cais cofrestru sydd wedi'i gwblhau ei wneud erbyn y dyddiad cau, ond na ellir cadarnhau pwy sy'n gwneud cais yn erbyn cofnodion DWP neu drwy baru data lleol, mae gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol tan y dyddiad cau ar gyfer gwneud penderfyniad i gael y dystiolaeth ofynnol gan yr ymgeisydd o dan y broses eithriadau a gwneud penderfyniad; os bydd yr ymgeisydd hefyd wedi gwneud cais am bleidlais absennol erbyn y dyddiad cau perthnasol ar gyfer pleidlais absennol, ni ellir rhoi'r bleidlais absennol nes i'r cais cofrestru gael ei bennu'n gadarnhaol.

Ceir rhagor o wybodaeth am roi'r rhestrau o bleidleiswyr absennol i'r rhai sy'n sefyll etholiad yn [Rhan C - Gweinyddu'r etholiad](#) o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Canlyniadau.

Mae Pennod 5 o [Rhan 5 - Pleidleisio absennol](#) o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol hefyd yn cynnwys gwybodaeth i Swyddogion Cofrestru Etholiadol am roi'r rhestrau o bleidleiswyr absennol i'r rhai sy'n sefyll etholiad.

Newidiadau i drefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiadau

1.6 Efallai y bydd unigolyn yr anfonir ei bleidlais bost ato'n gynnar yn amserlen yr etholiad yn ei chael ond yna'n penderfynu nad yw am bleidleisio drwy'r post mwyach a bod dal amser iddo wneud newidiadau i'w drefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiadau.

1.7 Er mai'r dyddiad cau ar gyfer gwneud newidiadau i drefniadau pleidleisio absennol neu ganslo pleidlais absennol yw 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn yr etholiad (h.y. 5pm ddydd Mawrth 19 Ebrill)¹¹, ni chaiff etholwr sydd wedi cael ei becyn pleidleisio drwy'r post ac sydd wedi dychwelyd ei bapur(au) pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd ar gyfer yr etholiad(au) ganslo na newid ei drefniadau pleidleisio absennol ar gyfer yr etholiadau¹². Mae hyn hefyd yn wir yn achos etholwr sy'n pleidleisio drwy ddirprwy, lle mae gan ei ddirprwy bleidlais bost a'i fod eisoes wedi pleidleisio ar ran yr etholwr drwy ddychwelyd ei bleidlais bost wedi'i chwblhau¹³.

1.8 Dychwelyd unrhyw bapur pleidleisio drwy'r post sy'n berthnasol wrth bennu a all etholwr wneud newidiadau i'w drefniadau pleidleisio drwy'r post cyn yr etholiadau. Felly, bydd angen i chi gael system ar waith sy'n eich galluogi i nodi'n brydlon p'un a yw papur pleidleisio drwy'r post wedi'i ddychwelyd.

1.9 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech ei hysbysu pryd y caiff papurau pleidleisio drwy'r post eu hanfon a chysylltu ag ef i benderfynu sut y caiff unrhyw geisiadau i newid trefniadau pleidleisio absennol a gwybodaeth am bapurau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd eu cyfnewid ar ôl hynny er mwyn sicrhau:

- bod y Swyddog Cofrestru Etholiadol yn gwybod p'un a gaiff ganiatáu newid trefniadau pleidleisio absennol cyn yr etholiadau
- y gallwch ganslo'r papur(au) pleidleisio drwy'r post os caiff y cais sêl bendith

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech gydweithio â'r Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol yn yr awdurdod arall/awdurdodau eraill er mwyn penderfynu sut y caiff ceisiadau i newid trefniadau pleidleisio absennol a gwybodaeth am bapurau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd eu cyfnewid.

1.10 Rhoddir rhagor o ganllawiau ar ganslo papurau pleidleisio drwy'r post a chael gafael ar unrhyw bapurau pleidleisio a dderbynnir ar ôl eu canslo ym mharagraffau **5.47 a 5.51**

Rhoddir canllawiau cyffredinol i Swyddogion Cofrestru Etholiadol ar ddelio â cheisiadau pleidleisio absennol yn [Rhan 5 - Pleidleisio absennol](#) o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

2 Pleidleisio drwy ddirprwy

2.1 Rhaid i chi roi'r rhannau perthnasol o'r rhestr o ddirprwyon a'r rhestr o ddirprwyon pleidleisio drwy'r post i Swyddogion Llywyddu¹⁴. Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, cyn gynted ag y bo'n ymarferol, bydd yn rhoi i chi restr o'r holl etholwyr sydd, erbyn 5pm, chwe diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ar 26 Ebrill 2016), wedi penodi dirprwy i bleidleisio ar eu rhan¹⁵. Bydd hefyd yn rhoi rhestr ar wahân i chi sy'n cynnwys manylion dirprwyon pleidleisio drwy'r post¹⁶.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, bydd angen i chi gydweithio'n agos â'r Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill er mwyn cael y rhestr o'r holl etholwyr ar gyfer y rhannau perthnasol o'r etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu sydd, erbyn 5pm chwe diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ar 26 Ebrill 2016), wedi penodi dirprwy i bleidleisio ar eu rhan.

2.2 Rhaid nodi 'A' yn erbyn enw etholwr sydd â dirprwy pleidleisio drwy'r post ar gofrestr yr orsaf bleidleisio¹⁷.

Terfynau o ran nifer y dirprwyon a phleidleisio fel dirprwy

2.3 Ni all unigolyn gael mwy nag un dirprwy ar unrhyw adeg¹⁸.

2.4 Ni all unigolyn bleidleisio fel dirprwy yn yr un etholiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru mewn etholaeth neu ranbarth penodol ar ran mwy na dau etholwr nad ydynt yn perthyn yn agos¹⁹.

2.5 Ni all unigolyn bleidleisio fel dirprwy yn yr un etholiad Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu mewn unrhyw ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu ar ran mwy na dau etholwr nad ydynt yn perthyn yn agos²⁰.

2.6 Gall unigolyn weithredu fel dirprwy ar gyfer unrhyw nifer o berthnasau agos. At y dibenion hyn, diffinnir perthynas agos fel gŵr neu wraig, partner sifil, rhiant, mam-gu neu dad-cu, brawd, chwaer, plentyn neu ŵyr neu wyres²¹.

2.7 Byddai dirprwy yn cyflawni trosedd petai'n pleidleisio ar ran mwy na dau etholwr nad ydynt yn perthyn yn agos mewn etholaeth neu ranbarth yn etholiadau'r Cynulliad, neu yn unrhyw ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu yn etholiadau Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu²².

Dirprwyon brys

2.8 Gellir penodi dirprwyon brys ar gyfer etholiad penodol o dan yr holl amgylchiadau canlynol:

- yn achos anabledd (p'un a yw'n gyflwr meddygol, salwch neu rywbeth arall) sy'n digwydd ar ôl y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau arferol am ddirprwy (h.y. 5pm ar y chweched diwrnod gwaith cyn yr etholiad (5pm ddydd Mawrth 26 Ebrill 2016))²³
- os yw'r unigolyn yn glaf iechyd meddwl a gadwyd o dan bwerau sifil (h.y. y rhai nad ydynt yn droseddwr a gadwyd)²⁴
- os yw galwedigaeth, gwasanaeth neu gyflogaeth unigolyn yn golygu na all fynd i'r orsaf bleidleisio ei hun a'i fod yn dod yn ymwybodol o hyn ar ôl y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau arferol am ddirprwy (h.y. 5pm ar y chweched diwrnod gwaith cyn yr etholiad (5pm ddydd Mawrth 26 Ebrill 2016))²⁵

2.9 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gysylltu ag ef er mwyn cytuno ar ddull o gyfleu unrhyw ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon sy'n deillio o ganiatáu ceisiadau brys am ddirprwy.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech hefyd gytuno â'r Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill sut y dylid cyfleu unrhyw ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon sy'n deillio o ganiatáu ceisiadau brys am ddirprwy.

2.10 Pryd bynnag y penodir dirprwy brys, dylid gwneud pob ymdrech i gysylltu â'r staff priodol yn yr orsaf bleidleisio i'w hysbysu am hyn, gan gynnwys dros y ffôn, yn arbennig gan nad oes unrhyw ofyniad cyfreithiol i'r dirprwy ddarparu unrhyw ddogfennaeth er mwyn cael caniatâd i bleidleisio.

2.11 Lle bynnag y bo modd, fodd bynnag, dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol roi llythyr i ddirprwy unrhyw bleidleisiwr y derbyniwyd ei gais brys am ddirprwy yn ei awdurdodi i weithredu fel dirprwy, a ddylai gynnwys manylion yr unigolyn y mae'n pleidleisio ar ei ran. Dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol gynghori'r dirprwy i fynd â'r llythyr awdurdodi hwnnw gydag ef pan fydd yn mynd i bleidleisio a'i roi i'r staff yn yr orsaf bleidleisio. Yna, gall y llythyr hwn gael ei farcio gan staff yr orsaf bleidleisio i ddangos bod y dirprwy wedi cael papurau pleidleisio ac yna ei gadw gyda'r rhestr o ddirprwyon.

2.12 Pan fo'n bosibl, dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd ddarparu rhestr atodol o ddirprwyon y gellir ei rhoi i'r orsaf bleidleisio berthnasol a'i hychwanegu at y rhestr a ddarparwyd yn wreiddiol.

2.13 Dylai pa ddull bynnag o gyfleu ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon ar y diwrnod pleidleisio y cytunir arno gael ei gwmpasu yn y sesiwn hyfforddi i

staff gorsafoedd pleidleisio. Rhoddir rhagor o wybodaeth am hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

2.14 Gallech ofyn i arolygwyr gorsafoedd pleidleisio gydweithio â'r swyddfa gofrestru etholiadol o ran ceisiadau brys am ddirprwy a ganiateir ar y diwrnod pleidleisio. Os felly, dylech eu hysbysu am y gweithdrefnau i'w dilyn.

Ceir rhagor o wybodaeth am geisiadau brys am ddirprwy yn [Rhan 5 - Pleidleisio absenol](#) o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

3 Paratoi ar gyfer prosesau pleidlais absennol

3.1 Dylai eich cynllun prosiect gynnwys cynllun i gyflawni prosesau etholiadol allweddol, gan gynnwys rheoli'r broses pleidlais absennol.

Ceir rhagor o wybodaeth am gynllunio ar gyfer yr etholiadau ym Mhennod 1 o [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

3.2 Gallech benderfynu cyfuno anfon pleidleisiau post ar gyfer etholiadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throsedd²⁶. Fel rhan o'r broses gwneud penderfyniadau, dylech asesu manteision a risgiau cyfuno'r broses, gan gynnwys:

- yr effaith ar y pleidleisiwr
- arfer blaenorol
- mathau o ddigwyddiadau etholiadol
- maint tebygol y papurau pleidleisio
- gallu'r cyflenwr
- gofynion TG
- gofynion staffio
- gofynion y lleoliad

3.3 Waeth pa benderfyniad a wneir, dylech ystyried effaith cyfuno ar yr adnoddau sy'n ofynnol ar gyfer anfon a dosbarthu pleidleisiau post, a'r llifau gwaith i'w dilyn.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech ystyried effaith hyn ar eich prosesau a ph'un a ydych am ddirprwyo rhai o'ch swyddogaethau i uwch swyddog yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill.

Bydd angen i chi gynllunio sut y gwnewch gadarnhau dynodyddion pleidleisiau absennol ar ddatganiadau pleidleisiau post a ddychwelwyd ledled yr etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd. Dylech gysylltu â'r awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill cyn gynted â phosibl i benderfynu sut y gwnewch hyn a nodi unrhyw broblemau. Bydd angen i chi benderfynu sut y cewch y data gan yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill yn ogystal ag ystyried cyfran yr etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd a gynhwysir yn yr ardal(oedd) awdurdod lleol.

Dylech benderfynu ar y trefniadau ar gyfer trosglwyddo a derbyn data, gan gynnwys unrhyw ddiweddariadau yn dilyn cyhoeddi'r hysbysiadau newid etholiad interim a therfynol.

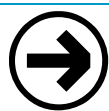
Dylech gadarnhau sut y byddwch yn rheoli'r data a gewch yn ymarferol, gan gynnwys p'un a all eich system feddalwedd brosesu data a dderbynnir gan yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill, yn enwedig lle maent yn defnyddio system feddalwedd wahanol. Dylech hefyd gytuno ar ddyddiadau ar gyfer trosglwyddo data a chynnal profion cyn trosglwyddo data byw.

Un ystyriaeth bwysig fydd sut y gellir rheoli'r broses o wirio dynodyddion personol ar ddatganiadau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd ar y diwrnod pleidleisio ledled yr etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu er mwyn cyfyngu ar unrhyw oedi i'r broses gadarnhau a'r broses gyfrif.

Staffio a hyfforddiant

3.4 Ceir gwybodaeth am staffio sesiynau anfon ac agor pleidleisiau post a hyfforddi staff anfon ac agor pleidleisiau post ym Mhennod 2 o [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

Cynllun lleoliadau

Ceir canllawiau ar nodi lleoliadau addas ar gyfer sesiynau anfon ac agor pleidleisiau post a hyfforddi ym Mhennod 4 o [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

3.5 Dylech lunio cynlluniau o'ch lleoliadau dosbarthu ac agor. Dylai'r cynlluniau hyn nodi ble y lleolir staff a'r cyfarpar angenrheidiol, ac amlinellu'r llifau gwaith i'w dilyn. Wrth fapio llifau gwaith, dylech ystyried ffactorau sy'n cynnwys unrhyw wersi a ddysgwyd o ddigwyddiadau etholiadol blaenorol a'r nifer ddisgwyliedig o bleidleiswyr. Os bwriedir cynnal eich sesiwn agor pleidleisiau post olaf yn y lleoliad cadarnhau a chyfrif, dylech sicrhau bod eich cynllun cadarnhau a chyfrif yn darparu ar gyfer hyn.

3.6 Bydd mynd drwy'r broses o lunio cynlluniau yn helpu i amlygu unrhyw broblemau posibl cyn paratoi'r lleoliadau a bydd yn golygu y gellir gwneud unrhyw addasiadau i lif gwaith neu leoliad staff neu gyfarpar mewn da bryd. Mae cynlluniau hefyd yn cyfrannu at dryloywder, gan fod modd i'r cynlluniau hyn gael eu rhoi i unrhyw un sydd â hawl i fod yn bresennol er mwyn eu helpu i ddilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd.

3.7 Dylech sicrhau, pa bynnag gynllun a ddewisir, ei fod yn hygyrch i bawb sy'n gweithio ar y prosesau a'r rhai a gaiff eu harsylwi.

3.8 Hyd yn oed os ydych wedi rhoi'r gwaith o anfon pleidleisiau post ar gontract allanol, dylech fod yn fodlon bod eich contractwyr wedi gwneud trefniadau digonol i weinyddu'r broses yn effeithiol ac yn dryloyw. Fel rhan o

hyn, gallech ofyn i'ch contractwr am gynlluniau. Byddai'r cynlluniau hyn hefyd yn helpu i sicrhau bod unrhyw arsylwyr sy'n bresennol yn deall y prosesau a ddilynir, a byddant o fudd arbennig i'ch staff a benodwyd i gynnal hapwiriadau wrth argraffu, coladu ac anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post. Dylech ddynodi aelod o'r tîm prosiect i fonitro unrhyw waith ar contract allanol a gwaith y contractwr, ac yn benodol i fod yn bresennol yn y rhannau hynny o'r broses anfon a roddwyd ar contract allanol.

Cyfarpar ar gyfer anfon, derbyn ac agor pleidleisiau post

3.9 Os ydych yn anfon pleidleisiau post yn fewnol, dylech sicrhau bod gennych y cyfarpar sydd ei angen i wneud hynny, gan gynnwys:

- papurau pleidleisio, datganiadau pleidleisio drwy'r post ac amlenni
- rhestr o bleidleiswyr post a rhestr o ddirprwyon pleidleisio drwy'r post
- offer stampio (os caiff ei ddefnyddio i ychwanegu'r nod swyddogol at bapurau pleidleisio)
- rhestrau rhifau cyfatebol
- setiau o amlenni ar gyfer y rhestrau rhifau cyfatebol
- datganiad am bleidleisiau post a anfonwyd
- taflenni rheoli er mwyn dogfennu nifer y pleidleisiau post a ddsbarthwyd
- taflen llofnodion staff er mwyn nodi'r staff sy'n bresennol
- blychau wedi'u labelu
- fingerettes
- deunydd swyddfa amrywiol, fel beiros, pensiliau, clipiau papur, bandiau rwber, tâp a phrennau mesur

3.10 Rhaid i chi ddarparu blwch pleidleisio ar gyfer yr amlenni a ddychwelir gan bleidleiswyr post ('blwch pleidleisio i bleidleiswyr post') a'r papurau pleidleisio drwy'r post (y 'blwch pleidleisiau post')²⁷.

3.11 Ymhob sesiwn agor, rhaid i chi hefyd ddarparu blychau ar gyfer y canlynol²⁸:

- pleidleisiau a wrthodwyd
- datganiadau pleidleisio drwy'r post
- amlenni papurau pleidleisio
- amlenni papurau pleidleisio a wrthodwyd

3.12 Hefyd, mae'n ofynnol i chi gael copi o'r rhestr o bleidleiswyr post a'r rhestr o bleidleiswyr post drwy ddirprwy fel y gellir marcio cofnodion fel datganiadau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd²⁹.

3.13 Dylech hefyd ystyried pa gyfarpar arall y bydd ei angen arnoch wrth agor pleidleisiau post, a sicrhau ei fod ar gael ac yn cael ei brofi ymlaen llaw. Dylai hyn gynnwys:

- sganwyr

- lidiau ymestyn
- argraffydd
- uwchdaflunydd a sgrin
- gliniaduron a/neu gyfrifiaduron
- stamp a phad 'Gwrthodwyd'
- deunydd swyddfa amrywiol

Opsiynau ar gyfer anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post

3.14 Bydd angen i chi roi trefniadau ar waith ar gyfer dosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post. Gallwch wneud hyn mewn dwy ffordd³⁰:

- yn bersonol
- drwy'r post

3.15 Pa opsiwn bynnag a ddewiswch, dylech sicrhau bod y gweithgareddau angenrheidiol sy'n deillio o'r penderfyniad yn cael eu nodi, eu cynllunio a'u datblygu.

3.16 Fel rhan o'r gwaith o gynllunio uniondeb yr etholiadau, dylech hysbysu eich pwynt cyswllt unigol yn yr heddlu o'r dyddiad y byddwch yn dechrau anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post i etholwyr.

Yn bersonol

3.17 Os byddwch yn penderfynu anfon pleidleisiau post yn bersonol, dylech gynllunio ar gyfer sut y bydd hyn yn gweithio'n ymarferol. Dylech benodi digon o staff i sicrhau bod pecynnau pleidleisio drwy'r post yn cael eu derbyn gan bleidleiswyr post cyn gynted â phosibl er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr post yn cael cymaint o amser â phosibl i dderbyn, cwblhau a dychwelyd eu pleidlais bost.

3.18 Dylech hefyd sicrhau bod system ar waith i fonitro'r broses o ddosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post, gyda'r nod o sicrhau eu bod wedi cael eu hanfon ledled yr etholaeth/ardal pleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu yn unol â'r amserlen gytûn. Gall hyn gynnwys gofyn i staff dosbarthu lenwi taflenni cofnodi, cael goruchwylwyr i gynnal hapwiriadau, a monitro unrhyw achosion lle ceir cyfraddau anarferol o isel o ddychwelyd pleidleisiau post a gwblhawyd fesul dosbarth pleidleisio.

Drwy'r post

3.19 Gallwch ddefnyddio'r Post Brenhinol neu unrhyw gwmni dosbarthu masnachol arall i ddosbarthu pleidleisiau post. Y naill ffordd neu'r llall, rhaid i chi gyfrif cyfanswm nifer yr amlenni a anfonir a threfnu iddynt gael eu dosbarthu i'r cyflenwr hwnnw ynghyd â derbynneb yn dangos cyfanswm nifer y pecynnau pleidleisio drwy'r post yn y swp hwnnw³¹. Dylai'r dderbynneb hon

gael ei hardystio gan y Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu er mwyn cydnabod derbyn y swp. Dylech hefyd gael unrhyw brawf postio a ddarperir gan y cyflenwr.

3.20 Dylech sicrhau bod system ar waith i fonitro'r broses o ddosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post, gyda'r nod o sicrhau eu bod wedi cael eu dosbarthu ledled yr etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu yn unol â'r amserlen gytûn. Os oes modd, dylai fod gennych drefniadau ar waith i olrhain dosbarthiadau er mwyn eich helpu i ymateb i unrhyw ymholiadau gan etholwyr ynghylch dosbarthu eu pecyn pleidleisio drwy'r post. Dylech fonitro unrhyw achos lle ceir cyfraddau anarferol o isel o ddychwelyd pleidleisiau post a gwblhawyd fesul dosbarth pleidleisio oherwydd gall fod yn arwydd o broblemau dosbarthu.

3.21 Os ydych yn postio pecynnau pleidleisio drwy'r post, dylech fod mewn cyswllt rheolaidd â naill ai'r Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu masnachol sydd ar gontract, gan gynnwys i drafod unrhyw broblemau dosbarthu.

3.22 Os ydych yn defnyddio'r Post Brenhinol i ddosbarthu eich pleidleisiau post, dylech roi trefniadau ar waith ar gyfer y trwyddedau perthnasol a rhifau Ymateb Busnes cyn gynted â phosibl a chadarnhau bod eich deunydd swyddfa arfaethedig yn bodloni eu manylebau er mwyn osgoi unrhyw oedi posibl pan ddisgwylir i'ch pecynnau pleidleisio drwy'r post gael eu dosbarthu i etholwyr. Dylai hyn gynnwys cymryd camau i sicrhau y caiff y stamp cywir ei roi ar unrhyw bleidlais bost a anfonir i gyfeiriadau y tu allan i'r DU. Os ydych yn defnyddio cwmni dosbarthu masnachol, dylech wneud trefniadau tebyg fel y bo'n briodol.

3.23 Dylai eich cynlluniau wrth gefn nodi sut y byddech yn anfon ac yn derbyn unrhyw becynnau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd os na all y Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu masnachol sydd ar gontract ddosbarthu'r pecynnau pleidleisio drwy'r post, er enghraifft, oherwydd gweithredu diwydiannol.

3.24 Os ydych yn defnyddio'r Post Brenhinol i ddosbarthu eich pleidleisiau post, dylech sicrhau bod gennych gopi cyfredol o [ganllawiau arfer gorau'r Post Brenhinol ar bleidleisiau post, Rheoli Pleidleisiau Post/Managing Postal Voting](#).

Dosbarthu pleidleisiau post i gyfeiriadau tramor

3.25 Gall fod etholwyr sydd wedi gofyn am i'w pecyn pleidleisio drwy'r post gael ei anfon i gyfeiriad tramor. Dylai unrhyw becynnau pleidleisio drwy'r post i'w hanfon dramor gael eu blaenoriaethu er mwyn caniatáu digon o amser i'r pecyn pleidleisio gyrraedd yr etholwr a chael ei gwblhau a'i ddychwelyd. Fel rhan o'ch paratodau ar gyfer anfon pleidleisiau post, dylech gytuno â'ch argraffwyr ar broses a fydd yn eich galluogi i wneud hyn.

3.26 Dylai pleidleisiau post sy'n mynd dramor gael eu hanfon drwy wasanaeth post awyr (neu gan Swyddfa'r Post Lluoedd Prydain ar gyfer pleidleiswyr perthnasol yn y lluoedd arfog) fel bod cymaint o amser â phosibl iddynt dderbyn, cwblhau a dychwelyd pleidleisiau post. Dylai pecynnau pleidleisio

drwy'r post a anfonir dramor gael eu didoli a'u marcio ar gyfer y dosbarthwr er mwyn eu hanfon drwy'r gwasanaeth priodol.

3.27 Dylech gysylltu â'r Post Brenhinol ynglŷn â chost postio eitemau dramor a sicrhau bod y stamp cywir yn cael ei gynnwys ar bob pecyn pleidleisio drwy'r post a anfonir. Rhaid i chi gynnwys amlen er mwyn hwyluso dychwelyd y pecyn pleidleisio drwy'r post, ond ar gyfer eitemau a anfonir dramor, ni ddylai'r amlen gynnwys stamp dychwelyd ar gyfer y DU oherwydd ni fydd yn ddigon i ddychwelyd y pecyn pleidleisio drwy'r post i'r DU a gallai beri oedi wrth ddychwelyd y pecyn pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd. Dylech siarad â'r Post Brenhinol a'ch argraffydd er mwyn gweld beth y gellir ei wneud i hwyluso dychwelyd pecynnau pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd yn amserol o'r tu allan i'r DU, gan gynnwys y posibilrwydd o gynnwys amlen ragdaledig briodol ar gyfer eitemau a ddychwelir o dramor.

3.28 Os na fydd yn realistig dosbarthu, cwblhau a dychwelyd pecyn pleidleisio drwy'r post cyn diwedd y cyfnod pleidleisio, dylai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol dynnu sylw'r etholwr at hyn a'i gynghori i benodi dirprwy i weithredu ar ei ran. Wrth gwrs, dewis yr etholwr yw pa ddull o bleidleisio sydd orau ganddo, ond mae'n bwysig hysbysu etholwyr yn llawn o'r amgylchiadau sy'n ymwneud â'u dewis fel y gallant wneud penderfyniad hyddysg.

Dosbarthu pleidleisiau post i etholwyr dienw

3.29 Rhaid i becynnau pleidleisio drwy'r post a anfonir at etholwyr cofrestredig dienw gael eu hanfon mewn amlen neu orchudd nad yw'n datgelu bod yr etholwr wedi'i gofrestru'n ddiennw³². Felly, dylech anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post at etholwyr sydd wedi cofrestru'n ddiennw mewn amlen blaen. Ni ddylai'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys enw'r etholwr ychwaith³³. Fel rhan o'ch paratodau ar gyfer anfon pleidleisiau post, dylech gytuno â'ch argraffwyr ar broses a fydd yn eich galluogi i wneud hyn. Bydd cofnodion y Swyddog Cofrestru Etholiadol o geisiadau a ganiatawyd yn cynnwys y cyfeiriad a ddewiswyd gan yr etholwr dienw ar gyfer anfon ei bleidlais bost iddo.

Anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post ar gam dilynol

3.30 Ar ôl anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post ar y cam cychwynnol, bydd angen eu hanfon wedi hynny lle bydd etholwyr wedi gwneud cais i bleidleisio drwy'r post yn agos at y dyddiad cau ar gyfer pleidleisio absennol, sef 5pm, 11 diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Mawrth 19 Ebrill 2016).

3.31 Bydd unrhyw achos o anfon pecynnau o'r fath ar gam dilynol yn debygol o fod ar adeg sydd eisoes yn brysur yn amserlen yr etholiad.

3.32 Dylech sicrhau eich bod wedi cynllunio i roi'r trefniadau angenrheidiol ar waith ar gyfer anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post cyn gynted â phosibl.

3.33 Dylech sicrhau'r canlynol:

- bod eich argraffydd yn ymwybodol o amserlenni trosglwyddo data a, lle y bo'n gymwys, ddsbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post
- bod adnoddau ar gael i fonitro a gwirio'r broses gynhyrchu
- bod digon o staff i reoli'r broses, p'un a ydych yn dosbarthu pleidleisiau post yn fewnol, neu'n defnyddio darparwr allanol

Nifer y sesiynau agor pleidleisiau post a'u hamseriad

3.34 Wrth gynllunio ar gyfer yr etholiadau, dylech nodi nifer y sesiynau agor pleidleisiau post y bydd eu hangen yn eich barn chi a phryd y dylid eu cynnal, a gwneud trefniadau ar eu cyfer fel sydd angen.

3.35 Bydd nifer y sesiynau agor pleidleisiau post sydd ei hangen arnoch yn dibynnu'n bennaf ar gyfanswm nifer y pleidleiswyr post sydd gennych, p'un a ydych wedi penderfynu cyfuno'r broses o anfon pleidleisiau post a'r nifer amcangyfrifedig o bleidleiswyr post. Dylai eich amcangyfrif fod yn seiliedig ar y dybiaeth na fydd nifer y pleidleiswyr post yn llai na'r nifer a bleidleisiodd yn yr etholiadau diweddaraf a drefnwyd, o leiaf. Bydd yr adnoddau sydd gennych i gynnal y prosesau hyn, gan gynnwys nifer y staff a maint y lleoliad, hefyd yn ystyriaeth berthnasol.

3.36 Dylech hefyd ystyried patrymau cyfraddau dychwelyd mewn etholiadau blaenorol ac unrhyw beth a allai effeithio ar hyn. Er enghraifft, os darlledir Dadleuon gan yr Arweinwyr, gallent arwain at gynnydd hwyr yn nifer y ceisiadau cofrestru a phleidleisio absennol, yn ogystal â chael effaith ar y niferoedd sy'n pleidleisio a gallent newid y patrwm traddodiadol o ran pryd y dychwelir pleidleisiau post wedi'u cwblhau.

3.37 Dylai eich sesiwn agor gyntaf ddigwydd o fewn ychydig ddiwrnodau i anfon y swp cyntaf. Hyd yn oed os nad ydych wedi derbyn nifer fawr o pleidleisiau post a ddychwelwyd erbyn hynny, dylech gynnal sesiwn o hyd ac achub ar y cyfle i brofi eich cyfarpar ac asesu eich llifau gwaith o dan amodau gwirioneddol. Ar ôl y sesiwn gyntaf hon dylech bennu a yw'ch amcangyfrif o nifer y sesiynau agor pleidleisiau post sy'n ofynnol yn ddigonol neu p'un a fydd angen ei ddiwygio. Nid oes unrhyw reswm dros beidio ag agor pleidleisiau post ar ddydd Sadwrn, dydd Sul neu ŵyl banc, yn wir efallai y byddwch am ystyried gwneud hynny, yn enwedig os bydd angen cynnal sesiynau agor pleidleisiau post ychwanegol.

3.38 Rhaid i chi roi gwybod pryd a ble y cynhelir sesiynau agor pleidleisiau post fel a ganlyn:

- O ran etholiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru, rhaid i bob ymgeisydd etholaethol, ymgeisydd rhanbarthol unigol ac asiant etholiad pob plaid gofrestredig sy'n sefyll yr etholiad rhanbarthol gael o leiaf 48 awr o rybudd gennych, yn ysgrifenedig, ynghylch amser a lleoliad pob sesiwn

agor ac uchafswm nifer yr asiantiaid pleidleisiau post a all gael eu penodi i fod yn bresennol ar adeg agor pleidleisiau post³⁴.

- O ran yr etholiad ar gyfer Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu, rhaid i chi roi o leiaf 48 awr o rybudd ysgrifenedig i ymgeiswyr ynghylch amser a lleoliad pob sesiwn agor ac uchafswm nifer yr asiantiaid pleidleisiau post y gallant eu penodi i fod yn bresennol ar adeg agor pleidleisiau post³⁵.

4 Paratoi deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post

Y rhestrau rhifau cyfatebol

4.1 Rhaid i chi baratoi rhestrau rhifau cyfatebol i'w defnyddio pan anfonir pleidleisiau post. Rhagnodir rhestr(au) rhifau cyfatebol a rhaid iddynt gynnwys rhif y papur pleidleisio a marc adnabod unigryw pob papur pleidleisio³⁶.

4.2 Rhaid selio'r rhestr(au) rhifau cyfatebol sy'n ymwneud â'r papurau pleidleisio a anfonwyd mewn pecyn cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl anfon pob cyfres o becynnau pleidleisio drwy'r post, a dim ond drwy orchymyn llys y gellir eu hagar a'u harchwilio³⁷. Felly, mae angen rhestr(au) newydd a pheynnau cysylltiedig ar gyfer pob sesiwn. Gallai rhestr gael ei hargraffu ar un ochr a'i thorri pan gaiff y papur pleidleisio olaf ei anfon ar unrhyw adeg pan anfonir pecynnau pleidleisio drwy'r post. Gellir wedyn ddefnyddio'r rhestr(au) rhifau cyfatebol sy'n weddill mewn unrhyw sesiynau dosbarthu eraill ac ar gyfer y broses o anfon papurau pleidleisio drwy'r post newydd.

Paratoi'r deunydd swyddfa ar gyfer pleidleisio drwy'r post

4.3 Bydd angen i chi benderfynu a gaiff y broses o baratoi deunydd swyddfa ar gyfer pleidleisio drwy'r post ac anfon pleidleisiau post ei chynnal yn fewnol neu ar gontract allanol. Peidiwch â chymryd yn ganiataol mai contract allanol yw eich opsiwn gorau o ran paratoi ac anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post. Dylai unrhyw benderfyniad ynghylch contract allanol gael ei wneud fel rhan o asesiad o gostau, risgiau a manteision.

Rhoddir canllawiau er mwyn eich helpu i benderfynu p'un a ddylid trefnu contract allanol ai peidio, ac ar y broses gaffael a rheoli contractwyr a chyflenwyr os byddwch yn dewis gwneud hynny, yn [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

4.4 Os ydych yn gosod y gwaith o baratoi pleidleisiau post ar gontract allanol, dylech sicrhau bod eich meddalwedd yn gallu cynhyrchu ffeil data y gall eich argraffwyr ei defnyddio i baratoi'r deunyddiau yn unol â'r fanyleb ofynnol. Ar gam cynnar yn eich trafodaethau â chyflenwyr dylech nodi ym mha fformat y byddwch yn cyflenwi'r data ac ym mha fformat y byddant yn anfon unrhyw broflenni atoch, a dylai hyn gael ei nodi yn eich manyleb a'ch contract.

4.5 Dylech brofi'r broses drwy anfon data enghreifftiol i'r argraffwyr cyn i'r data 'go iawn' gael eu cyflwyno. Bydd hyn hefyd yn eich galluogi i ddatblygu rhagbroflenni, fel ei bod yn glir pa ran o'r data ddylai fynd ble ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a'r amlenni. Dylech hefyd ddylunio a phrofi'r datganiadau pleidleisio drwy'r post er mwyn sicrhau bod y blychau ar gyfer llofnod a dyddiad geni yn y man cywir ac yn y fformat cywir i'w prosesu gan eich system cadarnhau dynodyddion personol pan gânt eu dychwelyd.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal pleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, bydd angen i chi bennu a all eich system meddalwedd ddarllen y data a ddarperir gan yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill yn gywir.

Bydd angen i chi hefyd sicrhau eich bod yn gallu anfon y data i argraffwyr er mwyn creu'r deunydd swyddfa ar gyfer pleidleisio drwy'r post. Bydd angen i chi gysylltu â'r awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill cyn gynted â phosibl.

Gwirio'r broses argraffu

4.6 Dylai fod gennych broses ar waith i brawfddarllen deunydd swyddfa pleidleisiau post. Yn arbennig, dylech sicrhau bod aelod o staff yn bresennol pan gaiff y pecynnau pleidleisio drwy'r post eu hargraffu er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau a'u bod yn cael eu hargraffu yn unol â'r fanyleb ofynnol. Os yw'r broses argraffu ar contract allanol, dylid cynnal trafodaethau ynghylch hwyluso'r gwiriadau hyn a chreu pecynnau newydd ar adeg negodi'r contract a dylai unrhyw beth y cytunir arno gael ei adlewyrchu ynddo.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar ddeunyddiau pleidleiswyr. Hefyd, bydd angen i chi sicrhau bod trefniadau ar waith i reoli contractwyr a chyflenwyr fel bod y gwaith yn cael ei gyflawni yn unol â'r fanyleb.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer rheoli contractwyr a chyflenwyr, yn ogystal â'r prosesau sydd ar waith gennych i brawfddarllen deunyddiau pleidleiswyr.

4.7 Dylech wirio'r broses yn rheolaidd ac edrych i weld sut mae'r broflen wedi'i hatgynhyrchu ar y deunydd swyddfa gwirioneddol. Bydd hyn yn tynnu sylw at unrhyw broblemau o ran ansawdd yr argraffu a ph'un a newidiwyd unrhyw broflenni a gymeradwywyd mewn camgymeriad. Er enghraifft, gallech wirio dechrau a diwedd y deunydd a argraffwyd ar gyfer pob dosbarth pleidleisio o ran cywirdeb. Gellid hefyd gynnal hapwiriadau o fewn dosbarthiadau pleidleisio er mwyn gallu gwirio trawstoriad cynrychioliadol.

4.8 Dylech lunio canllawiau ar gyfer y rhai a fydd yn gwirio deunydd swyddfa pleidleisio drwy'r post. Dylid talu sylw penodol i wirio'r canlynol:

- bod y marc swyddogol a'r marc adnabod unigryw yn ymddangos ar bob papur pleidleisio
- bod y papur(au) pleidleisio yn cynnwys manylion pob ymgeisydd/plaid a enwebwyd yn ddilys (fel sy'n briodol)
- bod enwau a chyfeiriadau etholwyr yn gywir ar y datganiad pleidleisio drwy'r post ac amlenni i'w hanfon
- nad yw'r inc yn rhedeg a bod ansawdd yr argraffu'n dda ac yn gyson

4.9 Bydd angen i chi ystyried sut y byddwch yn cadw cofnod o'r deunydd swyddfa a wiriwyd fel bod llwybr archwilio clir o'r prosesau a ddilynwyd ac y gallwch gyfeirio'n ôl atynt os bydd unrhyw beth yn codi wedyn.

Ceir canllawiau ar wirio'r broses o anfon pleidleisiau post ym
Mhennod 5: Procedure for issuing and distributing postal votes.

Data personol a chontractwyr

4.10 Dylai data cofrestru etholiadol a ddelir gan contractwyr gael eu dinistrio cyn gynted â phosibl ar ôl y diwrnod pleidleisio. Dylid llunio ymgymeriad ysgrifenedig i contractwyr ei lofnodi er mwyn cadarnhau hyn. Dylai nodi bod y contractwr yn deall na ellir datgelu gwybodaeth o'r gofrestr etholiadol lawn ar unrhyw adeg, gan gadarnhau na fydd yn datgelu data i unrhyw un heb awdurdod ac y bydd, ar ôl yr etholiadau, yn dychwelyd unrhyw ddisgiau a chofnodion papur a roddwyd iddo gan ddinistrio unrhyw gopiâu electronig neu bapur o'r data yn ddiogel.

Cynnwys pecynnau pleidleisio drwy'r post

4.11 Rhaid i chi anfon pecyn pleidleisio drwy'r post at bob pleidleisiwr post cymwys³⁸.

4.12 Rhaid i becynnau pleidleisio drwy'r post gynnwys y canlynol³⁹:

- amlen i anfon y deunydd
- amlenni dychwelyd: amlen 'A' (amlen y papur pleidleisio) ac amlen 'B' (yr amlen ar gyfer dychwelyd amlen 'A' a'r datganiad pleidleisio drwy'r post)
- papur(au) pleidleisio
- datganiad pleidleisio drwy'r post

4.13 Bydd nifer y papurau pleidleisio a'r math o bapurau pleidleisio a geir ym mhob pecyn pleidleisio drwy'r post yn dibynnu ar b'un a ydych wedi penderfynu cyfuno'r broses anfon ai peidio.

4.14 Er mwyn cydymffurfio â deddfwriaeth, rhaid i'r sawl a gaiff bleidleisio drwy'r post gael gwybodaeth gennych am sut i gael gafael ar y canlynol hefyd⁴⁰:

- cyfieithiadau o unrhyw gyfarwyddiadau neu ganllawiau i bleidleiswyr a anfonir gyda'r papur(au) pleidleisio
- cyfieithiad o'r cyfarwyddiadau neu'r canllawiau i Braille
- cynrychioliad graffigol o'r cyfarwyddiadau neu'r canllawiau
- y cyfarwyddiadau neu'r canllawiau ar unrhyw ffurf arall (yn cynnwys sain)

Amlenni

4.15 Rhaid i'r amlen a ddefnyddir i anfon y deunydd gael ei chyfeirio at yr etholwr yn y cyfeiriad y mae wedi gofyn am i'w bapurau pleidleisio gael eu hanfon iddo ac a nodir yn y rhestr pleidleiswyr post neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post⁴¹.

4.16 Lle byddwch yn cyfathrebu ag etholwr dienw, mae'n ofynnol i chi anfon gohebiaeth mewn amlen neu fath arall o orchudd nad yw'n datgelu bod y pleidleisiwr yn ddienw. Felly, dylid anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post at etholwr sydd wedi cofrestru'n ddienw mewn amlen blaen.

4.17 Er mwyn diogelu cyfrinachedd y bleidlais, rhaid i chi ddarparu dwy amlen wahanol ar gyfer dychwelyd y papur(au) pleidleisio a'r datganiad pleidleisio drwy'r post⁴²:

- Amlen 'A' - hon yw'r amlen a ddefnyddir i ddychwelyd y papur(au) pleidleisio, gydag 'A', y geiriau 'amlen papur pleidleisio' a rhif y papur(au) pleidleisio arni.
- Amlen 'B' - hon yw'r amlen a ddefnyddir i ddychwelyd amlen y papur pleidleisio (amlen 'A') a'r datganiad pleidleisio drwy'r post; dylid rhoi'r llythyren 'B' a'ch cyfeiriad arni.

4.18 Os ydych wedi penderfynu cyfuno'r broses o anfon pleidleisiau post, rhaid i rifau'r holl bapurau pleidleisio a anfonwyd at yr etholwr ymddangos ar amlen papur pleidleisio 'A'⁴³.

4.19 Dylech argraffu enw'r ardal neu'r ardaloedd etholiadol perthnasol ar bob amlen 'A' a 'B' oherwydd bydd hyn yn helpu i leihau nifer yr achosion lle na ellir dosbarthu pleidleisiau post os, er enghraifft, y bydd pleidleisiwr yn dychwelyd amlen 'A' â'r papur(au) pleidleisio a'r datganiad pleidleisio drwy'r post ynddi, heb ei rhoi yn amlen 'B'.

4.20 Oni fyddwch yn dosbarthu pleidleisiau post yn bersonol, mae'n ofynnol i chi ddefnyddio amlen ragdaledig a gyfeirir at y pleidleisiwr post⁴⁴. Mae hefyd yn ofynnol i chi ddarparu amlenni dychwelyd rhagdaledig, oni fydd angen anfon pleidleisiau post i gyfeiriad y tu allan i'r DU⁴⁵. Fodd bynnag, dylech siarad â'r Post Brenhinol a'ch argraffydd er mwyn gweld beth y gellir ei wneud i hwyluso dychwelyd pecynnau pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd yn amserol o'r tu allan i'r DU, gan gynnwys y posibilrwydd o gynnwys amlen ragdaledig briodol ar gyfer eitemau a ddychwelir o dramor.

Y papurau pleidleisio

4.21 Rhagnodir ffurf papurau pleidleisio mewn deddfwriaeth a rhaid dilyn y cyfarwyddiadau hyn yn ofalus⁴⁶.

4.22 Yn achos etholiadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru, rhaid bod gan y papur pleidleisio etholaethol a'r papur pleidleisio rhanbarthol a anfonir at etholwr yr un rhif papur pleidleisio⁴⁷.

Ceir canllawiau ar argraffu papurau pleidleisio yn [Rhan C - Gweinyddu'r etholiad](#).

Datganiad pleidleisio drwy'r post

4.23 Nodir y datganiad pleidleisio drwy'r post yn y ddeddfwriaeth a rhaid ei lunio ar y ffurf a ragnodir⁴⁸. Rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys enw'r pleidleisiwr (oni fydd yn ddiennw) a rhif(au) y papur(au) pleidleisio a anfonir gyda'r datganiad⁴⁹.

4.24 Hefyd, rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post gynnwys y cyfarwyddiadau rhagnodedig ar gyfer y pleidleisiwr ar sut i bleidleisio drwy'r post⁵⁰. Rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post hefyd gynnwys cod bar.

4.25 Os ydych wedi penderfynu cyfuno'r broses o anfon pleidleisiau post, rhaid i rifau'r holl papurau pleidleisio a anfonwyd at yr etholwr ymddangos ar y datganiad pleidleisio drwy'r post⁵¹. Rhaid i'r cyfarwyddiadau ar gyfer pleidleiswyr post gyfeirio at y rhifau hyn, ynghyd â lliw pob papur pleidleisio⁵².

4.26 Os ydych wedi penderfynu anfon pleidleisiau post ar wahân:

- Yn achos etholiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru - rhaid i'r rhif ar bob papur pleidleisio ymddangos ar y datganiad pleidleisio drwy'r post. Rhaid i'r cyfarwyddiadau ar gyfer pleidleiswyr post gyfeirio at y rhifau hyn, yn ogystal â lliw pob papur pleidleisio⁵³.
- Yn achos yr etholiad ar gyfer Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd - rhaid i'r rhif ar y papur pleidleisio ymddangos ar y datganiad pleidleisio drwy'r post⁵⁴.

4.27 Rhaid i chi lunio mathau gwahanol o ddatganiad pleidleisio drwy'r post ar gyfer etholwyr diennw a'r rhai sydd wedi cael eu hepgor⁵⁵. Ni ddylai datganiad pleidleisio drwy'r post etholwyr diennw ddangos enw'r etholwr⁵⁶. Lle mae etholwr wedi cael ei hepgor gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol, rhaid i chi ddileu'r blwch ar gyfer llofnod ac unrhyw gyfeiriadau at lofnodi'r ffurflen yn y cyfarwyddiadau i bleidleiswyr⁵⁷.

Marcio cofrestrau gorsafoedd pleidleisio

4.28 Er mwyn dangos bod gan etholwr yr hawl i bleidleisio drwy'r post ac na ddylai gael papurau pleidleisio arferol mewn gorsaf bleidleisio, rhaid nodi 'A' ar gofrestr yr orsaf bleidleisio gan ddefnyddio'r wybodaeth a geir yn y rhestr o bleidleiswyr post a'r rhestr o ddirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post⁵⁸.

5 Y weithdrefn ar gyfer anfon a dosbarthu pleidleisiau post

Pwy ddylai gael pleidlais bost?

5.1 Rhaid i'r canlynol gael pleidlais bost⁵⁹:

- unrhyw etholwr sy'n ymddangos ar y rhestr o bleidleiswyr post ar gyfer yr etholiad
- unrhyw ddirprwy sy'n ymddangos ar y rhestr o ddirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post ar gyfer yr etholiad

Pwy all fod yn bresennol?

5.2 Yn ogystal â chi a'ch staff, caiff cynrychiolwyr y Comisiwn ac arsylwyr achrededig fod yn bresennol pan anfonir pleidleisiau post. Os ydych wedi gosod y broses o anfon pleidleisiau post ar gontract allanol, dylech sicrhau bod y bobl hyn yn gallu cael mynediad i safle'r cwmni sy'n gyfrifol am hyn. Rhaid rhoi copi o'r darpariaethau cyfrinachedd perthnasol i unrhyw un sy'n bresennol mewn sesiwn anfon pleidleisiau post, gan gynnwys eich staff⁶⁰.

Gwirio'r broses anfon

5.3 P'un a ydych wedi gosod y gwaith o anfon pleidleisiau post ar gontract allanol ai peidio, chi sy'n parhau i fod yn gyfrifol am sicrhau bod y broses yn cael ei chynnal yn unol â'r ddeddfwriaeth. Felly, dylech sicrhau bod gennych drefniadau ar waith sy'n eich galluogi i sicrhau ansawdd y broses gyfan.

5.4 Fel rhan o hyn, dylech sicrhau bod aelod o'ch staff yn bresennol pan gaiff pecynnau pleidleisio drwy'r post eu hanfon, gan ei gyfarwyddo i gynnal hapwiriadau rheolaidd yn ystod pob sesiwn er mwyn sicrhau, nid yn unig bod y manylion cywir yn ymddangos ar y deunydd swyddfa ond hefyd fod y pecynnau pleidleisio drwy'r post wedi'u coladu'n gywir. Er enghraifft, gallech sicrhau bod y pecynnau pleidleisio drwy'r post yn gywir ar ddechrau ac ar ddiwedd pob dosbarth pleidleisio. Gellid hefyd gynnal hapwiriadau o fewn dosbarthiadau pleidleisio er mwyn gallu gwirio trawstoriad cynrychioliadol.

5.5 Dylid talu sylw penodol i wirio'r canlynol:

- bod gan y papur pleidleisio etholaethol a'r papur pleidleisio rhanbarthol a anfonir at etholwr yr un rhif papur pleidleisio

- bod rhif y papur pleidleisio ar gefn y papur(au) pleidleisio yn cyfateb yn union i rif neu rifau'r papur pleidleisio a roddir ar y datganiad pleidleisio drwy'r post
- bod enw'r etholwr ar y datganiad pleidleisio drwy'r post yn cyfateb i enw'r etholwr ar yr amlen a anfonir ato
- bod yr holl eitemau gofynnol yn yr amlen sy'n cael ei hanfon

5.6 Os yw'r broses anfon ar gontract allanol, dylid cynnal trafodaethau ynghylch hwyluso'r gwiriadau hyn ar adeg negodi'r contract a dylai unrhyw beth y cytunir arno gael ei adlewyrchu ynddo.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar ddeunyddiau pleidleiswyr. Hefyd, bydd angen i chi sicrhau bod trefniadau ar waith i reoli contractwyr a chyflenwyr fel bod y gwaith yn cael ei gyflawni yn unol â'r fanyleb.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer rheoli contractwyr a chyflenwyr, yn ogystal â'r prosesau sydd ar waith gennych i brawfddarllen deunyddiau pleidleiswyr.

Y broses anfon

5.7 Nodir y prosesau i'w dilyn wrth anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post mewn deddfwriaeth⁶¹:

- Rhaid nodi rhif yr etholwr ar y rhestr(au) rhifau cyfatebol wrth ymyl rhif a marc adnabod unigryw'r papur pleidleisio sy'n berthnasol i'r papur(au) pleidleisio a anfonir at yr etholwr hwnnw.
- Rhaid i rif y papur(au) pleidleisio drwy'r post gael ei gynnwys ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a anfonir gyda'r papur(au) pleidleisio.
- Y cyfeiriad y dylid anfon y pecyn pleidleisio drwy'r post iddo yw'r cyfeiriad a nodir yn y rhestr pleidleiswyr post berthnasol. Yn achos dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post, dyma'r cyfeiriad a nodir yn y rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post. Yn achos etholwr dienw, gellir dod o hyd i'r cyfeiriad yn y cofnodion o geisiadau a ganiatawyd.
- Rhaid rhoi marc yn y rhestr pleidleiswyr post (neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post efallai) i nodi bod pecyn pleidleisio drwy'r post wedi'i anfon.
- Mewn pecyn, rhaid i chi selio'r rhestr(au) rhifau cyfatebol sy'n ymwneud â'r papurau pleidleisio a anfonwyd cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl pob sesiwn. Dim ond drwy orchymyn llys y gellir agor ac archwilio'r pecynnau hyn. Felly, mae angen rhestrau a phecynnau newydd ym mhob sesiwn anfon. Fodd bynnag, gellid argraffu'r rhestr(au) ar un ochr a'u torri ar ôl i'r papur pleidleisio olaf gael ei anfon fel bod modd defnyddio gweddill y rhestr yn y sesiwn anfon nesaf.

5.8 Mae [siart llif sy'n crynhoi camau'r broses anfon](#) ar gael er mwyn eich helpu i reoli'r broses hon.

5.9 Dylech gadw llwybr archwilio clir ar gyfer anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post. Fel rhan o hyn, dylech sicrhau bod nifer y pleidleisiau post a anfonir yn cael ei chofnodi'n gywir ar ddiwedd pob sesiwn anfon ac wrth anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post newydd. Bydd angen y rhifau hyn er mwyn cwblhau'r datganiadau ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer pob etholiad a gynhelir. Mae'n ofynnol i chi gwblhau un datganiad ar gyfer etholiadau'r Cynulliad, sy'n cynnwys manylion am bapurau pleidleisio drwy'r post yr etholiad etholaethol a'r etholiad rhanbarthol. Mae'n ofynnol i chi gwblhau datganiad ar wahân ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post yn yr etholiad ar gyfer Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd. Bydd angen datganiadau ar wahân hyd yn oed lle mae'r broses o anfon papurau pleidleisio drwy'r post wedi'i chyfuno.

Er mwyn cyflawni'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi gadw llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer cadw llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

5.10 Os nad ydych yn dosbarthu'r pecynnau pleidleisio drwy'r post yn bersonol, dylech wneud trefniadau i drosglwyddo'r pecynnau pleidleisio drwy'r post i'r Post Brenhinol neu gwmni dosbarthu masnachol yn ddiogel. Dylech sicrhau bod gweithdrefn a llwybr archwilio clir ar waith ar gyfer trosglwyddo pecynnau pleidleisio drwy'r post i'r Post Brenhinol neu gwmni dosbarthu masnachol.

5.11 Rhaid anfon pleidleisiau post cyn gynted ag y bo'n ymarferol⁶². Yn ymarferol, mae hyn yn golygu, unwaith y bydd y dyddiad cau ar gyfer tynnu enw yn ôl wedi mynd heibio, dylid anfon papurau pleidleisio drwy'r post at etholwyr presennol sydd wedi gwneud cais am bleidlais bost. Dylech roi trefniadau ar waith er mwyn sicrhau bod etholwyr yn cael eu papurau pleidleisio drwy'r post cyn gynted â phosibl a blaenoriaethu unrhyw bleidleisiau post y gall fod angen eu hanfon dramor er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr post yn cael cymaint o amser â phosibl i dderbyn, cwblhau a dychwelyd eu pleidlais drwy'r post.

5.12 Rhaid i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim cyn cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad terfynol ar y pumed diwrnod gwaith cyn yr etholiad (dydd Mercher 27 Ebrill)⁶³. Mae hyn yn cefnogi dosbarthu pleidleisiau post ar gam cynnar yn yr amserlen i'r etholwyr hynny sydd wedi gwneud cais i gofrestru yn agos at y dyddiad cau ar gyfer cofrestru, oherwydd dim ond rhywun sydd eisoes wedi'i ychwanegu at y gofrestr a all dderbyn pleidlais bost.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech gysylltu â'r Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill cyn gynted â phosibl er mwyn sicrhau eich bod yn cael y data perthnasol ar gyfer unrhyw etholwyr newydd sydd wedi gwneud cais llwyddiannus i bleidleisio drwy'r post.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod pleidleiswyr yn cael pecynnau pleidleisio drwy'r post cyn gynted â phosibl.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r ffordd y dosberthir pecynnau pleidleisio drwy'r post, gan gynnwys amcangyfrif pryd y gwneir hynny.

Ceir rhagor o wybodaeth am hysbysiadau interim ym Mhennod 11 o [Rhan 4 - Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol. Mae [amserlen yr etholiad](#) ar gyfer etholiadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throseddu yn cynnwys y dyddiadau cyhoeddi perthnasol hefyd

Ailanfon pecynnau pleidleisio drwy'r post

5.13 Gellir ailanfon pecynnau pleidleisio drwy'r post o dan yr amgylchiadau canlynol:

- yn lle papur neu bapurau pleidleisio drwy'r post a/neu ddatganiad pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd
- yn lle pecyn pleidleisio drwy'r post a gollwyd neu nas derbyniwyd
- er mwyn cywiro gwall gweithdrefnol

Y weithdrefn ar gyfer ailanfon pleidleisiau post a ddifethwyd

5.14 Os bydd unigolyn yn difetha ei bapur(au) pleidleisio drwy'r post a/neu ei ddatganiad pleidleisio drwy'r post, mae'n bosibl cael pecyn pleidleisio drwy'r post newydd. Gellir anfon pecyn newydd hyd at 5pm ar y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Iau 5 Mai)⁶⁴.

5.15 Os gwneir y cais am becyn pleidleisio drwy'r post newydd rhwng 5pm ar y diwrnod cyn y diwrnod pleidleisio a 5pm ar y diwrnod pleidleisio ei hun (h.y.

rhwng 5pm ddydd Mercher 4 Mai a 5pm ddydd Iau 5 Mai), gellir ond roi'r bleidlais bost newydd i'r etholwr os dychwelir y dogfennau a ddifethwyd yn bersonol⁶⁵. Mewn achosion o'r fath, dim ond yn bersonol y gellir cyflwyno pecyn newydd.

5.16 Rhaid i chi allu cyflwyno pecynnau newydd hyd at 5pm ar y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Iau 5 Mai) ac felly bydd angen i chi roi systemau ar waith i sicrhau eich bod yn gallu gwneud hynny⁶⁶. Bydd angen rhoi sylw penodol i hyn lle mae'r gwaith o anfon pleidleisiau post ar gontract allanol.

5.17 Bydd angen i chi ystyried p'un a oes angen i drefniadau penodol gael eu rhoi ar waith ar gyfer etholwyr anabl wrth wneud trefniadau ynghylch ailanfon papurau pleidleisio a ddifethwyd, oherwydd gall fod rhai etholwyr na allant ddod i'r swyddfa etholiadau oherwydd anabledd.

5.18 Cyn anfon pecyn newydd, rhaid dychwelyd y papur(au) pleidleisio a ddifethwyd neu'r datganiad pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd atoch, ynghyd â'r papur(au) pleidleisio neu'r datganiad pleidleisio drwy'r post, amlen dychwelyd 'B' ac amlen papur pleidleisio 'A', waeth p'un a gawsant eu dinistrio ai peidio⁶⁷.

5.19 Os ydych wedi penderfynu cyfuno'r broses o anfon pleidleisiau post, rhaid dychwelyd yr holl bapurau pleidleisio ar gyfer pob etholiad, waeth p'un a oes unrhyw rai o'r rhain wedi'u difetha ai peidio⁶⁸.

5.20 Yna gellir anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd at yr etholwr.

5.21 Mae'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i ganslo unrhyw bapurau pleidleisio a datganiadau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd a gaiff eu dychwelyd a'u selio mewn pecyn ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd, hyd yn oed os mai dim ond un ohonynt a ddifethwyd mewn gwirionedd⁶⁹.

5.22 Rhaid ychwanegu enw a rhif etholiadol yr etholwr at y rhestr o bapurau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd⁷⁰. Fodd bynnag, ni ddylai'r enw gael ei ychwanegu os yw'r etholwr wedi cofrestru'n ddi-enw. Rhaid i rifau papur pleidleisio'r papur(au) pleidleisio newydd hefyd gael eu hychwanegu at y rhestr⁷¹. Yn achos dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post, rhaid i enw a chyfeiriad y dirprwy gael eu hychwanegu at y rhestr ynghyd â'r manylion eraill⁷². Rhaid i chi hefyd ychwanegu manylion unrhyw bapurau pleidleisio a ddifethwyd a ganslwyd at y rhestr o'r holl bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd (gweler paragraff **5.53**)⁷³.

5.23 Mae [siart llif sy'n crynhoi'r weithdrefn ar gyfer ailanfon pleidleisiau post a ddifethwyd](#) ar gael i chi ei defnyddio er mwyn cefnogi'r broses hon.

Y weithdrefn ar gyfer ailanfon pleidleisiau post a gollwyd/nas derbyniwyd

5.24 Pan fydd pleidleisiwr yn honni ei fod naill ai wedi colli ei bapur(au) pleidleisio drwy'r post, ei ddatganiad pleidleisio drwy'r post neu amlenni 'A'

a/neu 'B', mae'n bosibl anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd o bedwar diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio (h.y. ddydd Iau 28 Ebrill 2016) hyd at 5pm ar y diwrnod pleidleisio (h.y. 5pm ddydd Iau 5 Mai)⁷⁴.

5.25 Os gwneir y cais am becyn pleidleisio drwy'r post newydd rhwng 5pm ar y diwrnod cyn y diwrnod pleidleisio a 5pm ar y diwrnod pleidleisio ei hun (h.y. rhwng 5pm ddydd Mercher 4 Mai a 5pm ddydd Iau 5 Mai), rhaid i'r pleidleisiwr wneud cais yn bersonol a dim ond â llaw y gellir cyflwyno pecyn newydd⁷⁵.

5.26 Dylech ystyried p'un a oes angen rhoi trefniadau penodol ar waith ar gyfer etholwyr anabl wrth wneud trefniadau i ailanfon papurau pleidleisio a gollwyd/nas derbyniwyd, oherwydd gall fod rhai etholwyr na allant ddod i'r swyddfa etholiadau oherwydd anabledd.

5.27 Os na fydd pob rhan o'r pecyn pleidleisio drwy'r post wedi'i cholli neu wedi dod i law, rhaid i'r etholwr ddychwelyd y dogfennau hynny sydd ganddo⁷⁶. Yna, mae'n ofynnol i chi ganslo'r dogfennau hynny ar unwaith⁷⁷.

5.28 Rhaid i chi ailanfon pecyn pleidleisio drwy'r post os ydych yn fodlon ar bwy yw'r pleidleisiwr ac nad oes gennych unrhyw reswm dros amau na wnaeth gollu neu dderbyn y pecyn pleidleisio drwy'r post gwreiddiol⁷⁸. Er mwyn sefydlu pwy yw'r pleidleisiwr drwy'r post, dylid cymryd camau cymesur sy'n ceisio defnyddio rhyw brawf adnabod y gellir ei gadarnhau'n hawdd gan staff, ond nad yw'n rhy feichus ar yr etholwr.

5.29 Caiff pleidleiswyr ffonio eich swyddfa i holi am becyn pleidleisio drwy'r post newydd os nad yw eu pleidlais bost wedi cyrraedd. Os felly, dylai eich staff eu hysbysu am y weithdrefn ar gyfer ailanfon pecyn ac egluro pa brawf adnabod y bydd ei angen cyn yr anfonir pecyn pleidleisio drwy'r post newydd.

5.30 Isod nodir cyfres o argymhellion ynghylch prawf adnabod y dylech eu hystyried wrth bennu sut i fodloni'ch hun ynghylch pwy yw etholwr sy'n ceisio cael pecyn pleidleisio drwy'r post newydd.

Argymhelliad 1

5.31 Dylid darparu un prawf adnabod sylfaenol cyn anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd. Dylai fod yn ddogfen swyddogol sy'n cynnwys llun yr etholwr, ynghyd ag enw'r etholwr. Y ddwy enghraifft fwyaf diogel yw:

- pasbort
- trwydded yrru cerdyn-llun

5.32 Gellir derbyn dogfennau eraill fel prawf sylfaenol, cyhyd â bod llun wedi'i selio arnynt. Ymhlith y rhain mae:

- tocyn bws lleol
- cerdyn myfyriwr a gyhoeddwyd gan gorff addysg bellach neu addysg uwch cydnabyddedig
- cerdyn adnabod a gyhoeddwyd gan gyflogwr cydnabyddedig

5.33 Efallai na fydd rhai etholwyr yn gallu cyflwyno prawf adnabod ar ffurf llun. O dan yr amgylchiadau hyn, argymhellir y dylid gofyn iddynt ddarparu dwy enghraifft o'r rhestr o brofion adnabod eilaidd a nodir isod.

Argymhelliad 2

5.34 Os byddwch yn dal i amau pwy yw etholwr sy'n gwneud cais am becyn pleidleisio drwy'r post newydd, gellid gofyn am brawf adnabod eilaidd. Hefyd, os na all etholwr gyflwyno prawf adnabod sylfaenol, gellid gofyn am ddau brawf adnabod eilaidd.

5.35 Ymhlith y rhain mae:

- trwydded yrru lawn (heb lun)
- llyfr talu'r dreth gyngor neu fil treth gyngor diweddar
- llyfr rhent y cyngor neu landlord cymdeithasol
- derbynebaw rhent diweddar neu gytundeb tenantiaeth
- llyfr lwfansau, budd-daliadau neu bensiwn a gyhoeddwyd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau
- llyfr sieciau, cerdyn siec neu lyfr Cynilion Cenedlaethol
- cyfriflen ddiweddar gan fanc neu gymdeithas adeiladu (nid cyfriflen cerdyn siop)
- bil cyfleustodau diweddar (mae'n well dangos dau wahanol; nid bil ffôn symudol)
- P45
- gohebiaeth gan un o adrannau'r llywodraeth
- cerdyn adnabod a gyhoeddwyd gan un o aelod-wladwriaethau'r Undeb Ewropeaidd/Ardal Economaidd Ewropeaidd, dogfen deithio a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Gartref, neu dystysgrif dinasyddio neu gofrestru
- llythyr (datganiad a ardystiwyd) gan unigolyn cyfrifol megis cyfreithiwr, meddyg, gweinidog crefydd, ynad, athro, rheolwr hostel, gweithiwr cymdeithasol, nyrs ardal, bydwaig neu unigolyn cyfrifol arall, sy'n dweud ei fod yn adnabod yr etholwr ac y gall gadarnhau ei enw a'i gyfeiriad. Gallech gynnwys landlord neu denant yr etholwr yn y categori hwn, ac efallai nodi eu bod ar y gofrestr etholiadol
- cerdyn meddygol y Gwasanaeth Iechyd Gwladol neu gerdyn Yswiriant Gwladol
- tystysgrifau geni, mabwysiadu, priodas, partneriaeth sifil, ysgariad neu ddatganiad statudol (yn ddelfrydol dylent fod wedi eu cyhoeddi o fewn chwe mis i'r digwyddiad y maent yn ymwneud ag ef ac ni ddylent fod yn gopïau)

5.36 Dylid hefyd ystyried y pwyntiau canlynol:

- Er sicrwydd pellach, dylid dangos copïau gwreiddiol, nid llungopïau, o'r prawf adnabod.
- Dylai'r dystiolaeth a ddarperir gan y pleidleisiwr ddangos cysylltiad clir rhwng yr enw ar y ddogfen adnabod a'r cofnod cyfredol ar y gofrestr etholiadol.

- Nid yw tystysgrifau geni yn brawf adnabod diamod ac felly gellir gofyn i'r pleidleisiwr ddarparu tystiolaeth ychwanegol er mwyn gallu cadarnhau pwy ydyw.
- Lle y darperir biliau cyfleustodau neu gyfriflenni banc, dylent fod yn ddiweddar (h.y., wedi'u cyhoeddi yn y tri mis diwethaf).
- Dylid gwirio cardiau siec, banc neu gredyd yn erbyn llofnod y pleidleisiwr.
- Cyn ceisio ardystiad, dylid hysbysu'r pleidleisiwr y gall rhai llofnodyddion godi ffi am y gwasanaeth.
- Dylech nodi na chedwir unrhyw brofion adnabod ac y caiff y dogfennau eu trin yn gyfrinachol ac y dychwelir y copïau gwreiddiol.

5.37 Nid yw'r Ddeddf Diogelu Data yn nodi unrhyw uchafswm penodol ar gyfer cadw data personol, ond mae'n nodi na chaiff data personol a brosesir at unrhyw ddiben eu cadw am fwy nag sydd angen at y diben hwnnw.

5.38 Pan fyddwch yn ailanfon pleidlais bost am iddi gael ei cholli neu nas derbyniwyd, rhaid i chi ychwanegu enw a rhif etholiadol yr etholwr at y rhestr o bapurau pleidleisio drwy'r post a gollwyd⁷⁹. Fodd bynnag, nid oes hawl ychwanegu'r enw os yw'r etholwr wedi'i gofrestru'n ddiennw⁸⁰. Rhaid hefyd ychwanegu rhif papur pleidleisio'r papur(au) pleidleisio newydd at y rhestr⁸¹. Yn achos dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post, rhaid i enw a chyfeiriad y dirprwy gael eu hychwanegu at y rhestr ynghyd â'r manylion eraill⁸².

5.39 Rhaid i chi hefyd ychwanegu manylion unrhyw bapurau pleidleisio a gollwyd neu a ddifethwyd at y rhestr o bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd (gweler paragraff **5.53**)⁸³.

5.40 Mae [siart llif sy'n crynhoi'r weithdrefn ar gyfer ailanfon pleidleisiau post a gollwyd/nas derbyniwyd](#) ar gael i chi ei defnyddio er mwyn cefnogi'r broses hon.

Y weithdrefn ar gyfer ailanfon oherwydd gwall gweithdrefnol

5.41 Os ydych wedi anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post anghywir neu anghyflawn mewn camgymeriad, efallai y gallwch ailanfon pecynnau pleidleisio drwy'r post gan ddefnyddio eich pwerau i gywiro gwall gweithdrefnol.

5.42 Yn dibynnu ar yr amgylchiadau, bydd angen i chi benderfynu p'un a ddylid ailanfon rhai o'r pecynnau pleidleisio drwy'r post neu bob un. Er enghraifft, os effeithiodd gwall yn y broses gasglu ar amrywiaeth benodol o becynnau, dim ond y pecynnau hynny fyddai angen eu hailanfon.

5.43 Dylid gwneud penderfyniadau am ailanfon oherwydd gwall gweithdrefnol fesul achos. Ym mhob achos, dylid ystyried effaith bosibl y gwall ac unrhyw gamau cywirol ar etholwyr. Er enghraifft, bydd angen i chi sicrhau y bydd unrhyw gamau yn unioni'r gwall ac na fyddant yn peri dryswch diangen neu wall gwahanol.

5.44 Dylid gwneud unrhyw benderfyniad i unioni gwall gweithdrefnol ar ôl derbyn cyngor cyfreithiol. Dylid dogfennu'r gwall ac unrhyw gamau cywirol rhag ofn y caiff yr etholiad ei herio a bod angen gwneud hawliad yn erbyn yswiriant.

5.45 Pa gamau bynnag a gymerir, dylech sicrhau bod unrhyw ohebiaeth a roddir i'r etholwyr hynny yr effeithiwyd arnynt yn egluro'r gwall a'r camau rydych yn eu cymryd i'w unioni. Dylech hefyd hysbysu pleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid am y gwall a'ch camau cywirol bwriadedig cyn gynted â phosibl. Drwy fod yn dryloyw am y broblem a'r ateb byddwch yn lleihau'r risg o golli hyder yn y broses o weinyddu'r etholiadau.

5.46 Pan fydd pleidlais bost wedi'i hailanfon o ganlyniad i wall gweithdrefnol, rhaid canslo'r papur(au) pleidleisio gwreiddiol, ei ychwanegu/eu hychwanegu at y rhestr o bapurau pleidleisio a ganslwyd ac ni chaiff ei gyfrif neu ni chânt eu cyfrif⁸⁴.

Gweler [Rhan A: Rolau a chyfrifoldebau Swyddog Canlyniadau](#) am ragor o fanylion am eich pŵer i gywiro gwallau gweithdrefnol.

Canslo pecynnau pleidleisio drwy'r post

5.47 Gan fod yn rhaid i becynnau pleidleisio drwy'r post gael eu hanfon at etholwyr cyn gynted â phosibl, gall fod amgylchiadau lle bydd unigolyn rydych eisoes wedi anfon papur(au) pleidleisio drwy'r post ato yn gwneud cais dilynol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol am i'w bleidlais bost gael ei chanslo, neu'n gwneud newidiadau i'w drefniadau pleidleisio absennol, mewn da bryd i'r newidiadau gael eu rhoi ar waith cyn yr etholiadau⁸⁵. Os felly, ar ôl i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol eich hysbysu, rhaid i chi ganslo unrhyw bapur(au) pleidleisio drwy'r post a anfonwyd at y fath etholwr neu ddirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post ar unwaith ac ychwanegu manylion y papur(au) pleidleisio a ganslwyd at y rhestr a gedwir at y diben hwnnw (gweler paragraff 5.53)⁸⁶.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddau sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, bydd y Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill yn eich hysbysu lle bydd unigolyn sydd eisoes wedi cael papur(au) pleidleisio drwy'r post yn gwneud cais i'w bleidlais bost gael ei chanslo, neu i wneud unrhyw newidiadau i'w trefniadau pleidleisio absennol.

Rhaid i chi ganslo unrhyw bapur(au) pleidleisio drwy'r post a anfonwyd at y fath etholwr neu ddirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post ar unwaith⁸⁷.

5.48 Os bydd y newid i'r trefniadau pleidleisio absennol ond yn ymwneud â'r cyfeiriad y dylid anfon y papurau pleidleisio iddo, rhaid i chi, yn ogystal â chanslo'r papur(au) pleidleisio drwy'r post gwreiddiol anfon pecyn pleidleisio drwy'r post newydd i'r cyfeiriad newydd⁸⁸.

5.49 Dylech wneud trefniadau ar gyfer delio ag achos o ganslo ar ôl anfon pecynnau pleidleisio drwy'r post, gan gynnwys:

- os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, cytuno ag ef sut y caiff unrhyw geisiadau am newid trefniadau pleidleisio absennol eu cyfleu mewn modd amserol fel eich bod yn gwybod pa bapur(au) pleidleisio y mae angen ei ganslo neu eu canslo
- sut y byddwch yn gallu adalw a chanslo unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post a datganiadau pleidleisiau post sy'n mynd drwy'r broses o agor pleidleisiau post neu sydd wedi mynd drwy'r broses honno
- sut y byddwch yn cadw llwybr archwilio o'r hyn a ganslwyd, gan gynnwys sut y gellir defnyddio eich system meddalwedd i gofnodi pob achos o ganslo er mwyn eich galluogi i lunio'r rhestr ofynnol o bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd (gweler paragraff **5.53**) a nodi unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post a ganslwyd ond a ddychwelwyd ac felly y mae angen eu hadalw
- sut y byddwch yn egluro'r hyn sy'n digwydd i ymgeiswyr ac asiantiaid mewn sesiwn agor lle mae angen i chi adalw a chanslo papur pleidleisio drwy'r post

5.50 Rhaid i chi hefyd ganslo unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post a ddifethwyd neu a gollwyd lle bu'n rhaid anfon rhai newydd yn eu lle (gweler paragraffau **5.21 a 5.24**)⁸⁹.

Adalw pleidleisiau post a ganslwyd

5.51 Lle cafodd unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post eu canslo, rhaid i'r datganiad pleidleisio drwy'r post a'r papur(au) pleidleisio, lle cawsant eu dychwelyd, gael eu hadalw fel nad ydynt yn cael eu cyfrif⁹⁰.

5.52 Mae [siart llif sy'n crynhoi'r weithdrefn i'w dilyn er mwyn adalw pleidlais bost a ganslwyd](#) ar gael.

Cadw cofnodion

5.53 Rhaid i chi gofnodi manylion pob papur pleidleisio drwy'r post a ganslwyd ar restr. Rhaid i'r rhestr hon gynnwys⁹¹:

- enw a rhif etholiadol yr etholwr fel y'u nodir ar y gofrestr etholwyr (neu, yn achos etholwr â chofnod dienw, dim ond ei rif etholiadol)
- rhifau'r papur(au) pleidleisio drwy'r post a ganslwyd
- rhif unrhyw bapur(au) pleidleisio drwy'r post newydd a anfonwyd at yr etholwr

- os mai dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post sydd dan sylw, ei enw a'i gyfeiriad

5.54 Rhaid i gynnwys unrhyw becyn pleidleisio drwy'r post a ganslwyd, gan gynnwys unrhyw amlenni, gael eu gwneud yn becyn a'u selio⁹². Dim ond er mwyn cynnwys dogfennau ychwanegol a ganslwyd yn y pecyn yr agorir y sêl⁹³.

6 Derbyn ac agor pleidleisiau post

Derbyn pleidleisiau post

6.1 Er mwyn i becyn pleidleisio drwy'r post fod wedi'i ddychwelyd yn briodol, rhaid eich bod wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod pleidleisio (h.y. erbyn 10pm ddydd Iau 5 Mai 2016). Caniateir i unigolyn ddychwelyd pecyn pleidleisio drwy'r post os yw, am 10pm, mewn ciw y tu mewn i'r orsaf bleidleisio, neu mewn ciw y tu allan i'r orsaf bleidleisio at ddiben cyflwyno pecyn pleidleisio drwy'r post⁹⁴.

6.2 Gellir ond dychwelyd pecynnau pleidleisio drwy'r post:

- i chi fel y Swyddog Canlyniadau perthnasol, yn bersonol neu drwy'r post, neu
- yn bersonol mewn unrhyw orsaf bleidleisio yn yr ardal etholiadol berthnasol

6.3 Lle cyfunwyd y gwaith o anfon papurau pleidleisio drwy'r post, gellir ond dychwelyd pleidleisiau post i'r rhan honno o'r ardal etholiadol sy'n gyffredin i'r holl etholiadau cyfunol yr anfonwyd papurau pleidleisio drwy'r post mewn perthynas â hwy.

Ceir rhagor o ganllawiau ar ddelio â phleidleisiau post a ddychwelir i orsafoedd pleidleisio ym mhennod 5 o [Rhan C - Gweinyddu'r etholiad](#).

6.4 Dylech gysylltu â'r Post Brenhinol er mwyn cadarnhau'r trefniadau ar gyfer dychwelyd pleidleisiau post ac unrhyw wiriadau terfynol i'w cynnal ar y diwrnod pleidleisio.

Blychau pleidleisio drwy'r post a phecynnau

6.5 Dylech sicrhau bod pleidleisiau post a ddychwelyd yn cael eu cadw'n ddiogel drwy'r amser a sicrhau bod pleidleisiau post yn cael eu cludo'n ddiogel i'r lleoliadau agor a dilysu a chyfrif. Dylai'r dulliau storio a chludo eich bodloni eich bod wedi cymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau bod y papurau pleidleisio a ddychwelyd yn cael eu cadw'n ddiogel ac na ellir ymyrryd â hwy.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod papurau pleidleisio a phhecynnau pleidleisio drwy'r post yn cael eu storio'n ddiogel drwy'r amser.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi roi nodi eich trefniadau ar gyfer cadw papurau pleidleisio a phhecynnau pleidleisio drwy'r post yn ddiogel.

6.6 Rhaid i unrhyw bleidleisiau post sy'n dod i law, naill ai yn eich swyddfa neu yn yr orsaf bleidleisio ar y diwrnod pleidleisio, gael eu cadw mewn blychau priodol⁹⁵. Rhaid i chi roi'r mesurau priodol ar waith ar gyfer cadw'r blychau hyn yn ddiogel⁹⁶.

6.7 Mae angen dau fath o flwch pleidleisio ar gyfer pleidleisiau post a ddychwelwyd: y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post a'r blwch pleidleisio drwy'r post.

6.8 Defnyddir y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post i storio unrhyw amlenni ar gyfer pleidleisiau post a ddychwelyd. Rhaid i unrhyw bapurau pleidleisio drwy'r post, datganiadau pleidleisio drwy'r post neu amlenni papurau pleidleisio na chânt eu derbyn fel pecyn cyflawn hefyd gael eu rhoi yn y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post⁹⁷. Rhaid i flychau pleidleisio i bleidleiswyr post fod â'r geiriau 'blwch pleidleisio i bleidleiswyr post' ac enw'r ardal etholiadol berthnasol (h.y. etholaeth a rhanbarth ar gyfer etholiad y Cynulliad ac ardal bleidleisio ar gyfer etholiad Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd)⁹⁸.

6.9 Lle cyfunwyd y gwaith o anfon a derbyn pleidleisiau post, rhaid i chi roi'r geiriau 'blwch pleidleisio i bleidleiswyr post' ac enwau'r holl ardaloedd etholiadol perthnasol ar flychau pleidleisio pleidleiswyr post⁹⁹.

6.10 Mae'n ofynnol i chi gymryd y mesurau priodol er mwyn sicrhau bod blwch pleidleisio i bleidleiswyr post yn cael ei gadw'n ddiogel¹⁰⁰. Dylech sicrhau bod pleidleisiau post yn cael eu cadw'n ddiogel drwy'r amser a sicrhau bod cynnwys blwch pleidleisio i bleidleiswyr post yn ddiogel drwy ei selio a'i gadw mewn man diogel hyd nes y bwriedir agor pleidleisiau post nesaf.

6.11 Defnyddir blychau pleidleisio drwy'r post i storio'r papurau pleidleisio drwy'r post sydd wedi mynd drwy'r broses agor ac a gaiff eu cyfrif. Mae'n ofynnol i chi roi'r geiriau 'blwch pleidleisio drwy'r post' ar bob blwch pleidleisio drwy'r post ynghyd ag enw'r ardal etholiadol berthnasol (h.y. etholaeth/rhanbarth ar gyfer etholiad y Cynulliad/ardal bleidleisio ar gyfer etholiad Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd).

6.12 Mae'n ofynnol i chi selio pob blwch pleidleisio drwy'r post a'i gadw'n ddiogel hyd nes y cynhelir y broses gyfrif. Yn achos pleidleisiau post a gyflwynir mewn gorsafoedd pleidleisio ar y diwrnod pleidleisio, dylech bwysleisio wrth staff yr orsaf bleidleisio, gan gynnwys arolygwyr gorsafoedd pleidleisio, bwysigrwydd cadw pleidleisiau post a ddychwelyd yn ddiogel drwy'r amser. Dylech roi trefniadau ar waith i gasglu pleidleisiau post o orsafoedd pleidleisio ar adegau gwahanol yn ystod y diwrnod pleidleisio. Bydd

hyn yn osgoi cael symiau mawr o'r pleidleisiau post hyn yn y cyfrif a dylai helpu i leihau'r risg o oedi i amser dechrau'r broses gyfrif. Dylech sicrhau bod gan orsafoedd pleidleisio ddigon o becynnau ar gyfer pleidleisiau post a dderbyniwyd. Dylai'r pecynnau hyn nodi'n glir eu bod yn cynnwys pleidleisiau post a dylent gynnwys enw'r orsaf bleidleisio a dynodydd yr orsaf bleidleisio.

Rhoddir rhagor o ganllawiau ar ddelio â phleidleisiau post a ddychwelir i orsafoedd pleidleisio ym mhennod 5 o [Rhan C - Gweinyddu'r etholiad](#) a [llawlyfr gorsafoedd pleidleisio](#) y Comisiwn.

Cadw cofnodion

6.13 Dylech gadw llwybr archwilio clir ar gyfer derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post, gan gofnodi cyfanswm nifer yr amlenni a dderbyniwyd a nifer yr amlenni a gyfrifwyd fel rhan o'r broses agor gan sicrhau bod pob ffigur wedi'i gofnodi'n gywir.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi nodi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer cadw llwybr archwilio clir ar gyfer anfon, derbyn ac agor pecynnau pleidleisio drwy'r post.

6.14 Er mwyn cadw llwybr archwilio clir dylech gadw cofnod o gyfanswm nifer yr amlenni a dderbyniwyd yn eich swyddfa ac a roddwyd mewn blwch pleidleisio i bleidleiswyr post a defnyddio'r cofnod hwn at ddibenion archwilio a'i wirio yn erbyn nifer yr amlenni a gyfrifwyd fel rhan o'r broses agor.

6.15 Dylech hefyd gwblhau cyfrif papurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer pob blwch pleidleisio drwy'r post. Mae [templod o gyfrif papurau pleidleisio drwy'r post](#) ar gael i chi ei ddefnyddio at y diben hwn.

6.16 Hefyd, dylech baratoi atodlen sy'n cofnodi cyfanswm nifer y pleidleisiau post a roddwyd ym mhob blwch pleidleisio drwy'r post, yn ogystal â chyfanswm nifer blychau o'r fath. Dylech hefyd drefnu papurau pleidleisio mewn sypiau er mwyn sicrhau y gallwch adalw a chanslo unrhyw bapur pleidleisio penodol fel sy'n ofynnol (er enghraifft, os bu'n rhaid ailanfon yn dilyn gwall gweithdrefnol).

6.17 Rhaid i chi gwblhau datganiad ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post ar gyfer pob etholiad. Mae'n ofynnol i chi gwblhau un datganiad ar gyfer

etholiadau'r Cynulliad, sy'n cynnwys manylion am bapurau pleidleisio drwy'r post yr etholiad etholaethol a'r etholiad rhanbarthol¹⁰¹. Mae'n ofynnol i chi gwblhau datganiad ar wahân ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post yn yr etholiad ar gyfer Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd¹⁰². Mae'r dogfennau hyn yn rhan allweddol o'ch llwybr archwilio. Bydd angen datganiadau ar wahân hyd yn oed lle mae'r broses o anfon papurau pleidleisio drwy'r post wedi'i chyfuno.

6.18 Dylech sicrhau bod yr holl ffigurau sydd eu hangen ar gyfer y datganiadau wedi'u cofnodi'n gywir wrth dderbyn, agor a chadarnhau pleidleisiau post. I gael gwybodaeth am gadw cofnod o ddatganiadau pleidleisiau post sydd wedi mynd drwy'r broses agor ac a wrthodwyd, gweler paragraff **6.46**.

Marcio'r rhestr pleidleiswyr post a'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post

6.19 Rhaid i chi farcio'r rhestr pleidleiswyr post neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post, fel sy'n briodol, pryd bynnag y dychwelir datganiad pleidleisio drwy'r post, waeth p'un a oes hefyd bapur neu bapurau pleidleisio gydag ef¹⁰³.

Cadarnhau wrth bleidleiswyr fod eu pleidlais bost wedi'i dychwelyd

6.20 Os gofynnir am hynny, mae'n ofynnol i chi gadarnhau wrth bleidleisiwr neu ddirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post p'un a ydych wedi derbyn datganiad pleidleisio drwy'r post gan yr unigolyn hwnnw drwy edrych ar y rhestrau a farciwyd. Mae hefyd yn ofynnol i chi gadarnhau a yw rhif y papur(au) pleidleisio a roddwyd i'r etholwr neu'r dirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post wedi'i gofnodi ar y naill restr neu'r llall o bleidleisiau a wrthodwyd dros dro y mae'n ofynnol ei chadw a'i defnyddio at ddiben paru dogfennau (gweler paragraff **6.33**).

6.21 Os derbyniwch gais am gadarnhad, rhaid i chi fodloni eich hun mai'r etholwr neu ddirprwy sy'n pleidleisio drwy'r post a wnaeth y cais cyn rhoi'r cadarnhad¹⁰⁴. Er mwyn penderfynu a ydych wedi bodloni'ch hun yn y naill achos neu'r llall, dylech ystyried gofyn am enw, cyfeiriad a dyddiad geni.

Agor pleidleisiau post

Pwy all fod yn bresennol pan agorir pleidleisiau post?

6.22 Yn achos etholiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn ogystal â chi a'ch staff, caiff y canlynol fod yn bresennol ar adeg agor pleidleisiau post y Cynulliad¹⁰⁵:

- y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol a'i staff
- ymgeiswyr etholaethol a'u hasiant etholiadol neu unrhyw unigolyn a benodwyd gan ymgeisydd i fod yn bresennol yn lle'r asiant etholiadol
- ymgeiswyr rhanbarthol unigol a'u hasiant etholiadol neu unrhyw unigolyn a benodwyd gan ymgeisydd i fod yn bresennol yn lle'r asiant etholiadol
- asiant etholiadol plaid wleidyddol gofrestrdedig sydd wedi'i henwebu yn yr etholiad rhanbarthol, neu unigolyn a benodwyd gan Swyddog Enwebu'r blaid honno i fod yn bresennol yn lle'r asiant
- asiantiaid pleidleisiau post
- cynrychiolwyr y Comisiwn
- arsylwyr achrededig

6.23 Rhaid i bob ymgeisydd etholaethol, ymgeisydd rhanbarthol unigol ac asiant etholiad pob plaid gofrestrdedig sy'n sefyll yr etholiad rhanbarthol gael o leiaf 48 awr o rybudd gennych, yn ysgrifenedig, ynghylch amser a lleoliad pob sesiwn agor a nifer yr asiantiaid pleidleisiau post a all gael eu penodi i fod yn bresennol ar adeg agor pleidleisiau post¹⁰⁶.

6.24 Yn achos yr etholiad ar gyfer Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu, yn ogystal â chi a'ch staff, caiff y canlynol fod yn bresennol ar adeg agor pleidleisiau post yr etholiad hwn¹⁰⁷:

- Swyddog Canlyniadau Ardal yr Heddlu a'i staff
- ymgeiswyr
- asiantiaid etholiadol
- is-asiantiaid
- asiantiaid pleidleisiau post
- cynrychiolwyr y Comisiwn
- arsylwyr achrededig

6.25 Rhaid i chi roi o leiaf 48 awr o rybudd, yn ysgrifenedig, i ymgeiswyr ynghylch amser a lleoliad unrhyw sesiwn agor pleidleisiau drwy'r post a nifer yr asiantiaid y gall ymgeisydd eu penodi i fod yn bresennol ym mhob sesiwn agor¹⁰⁸.

6.26 Lle cyfunwyd y gwaith o anfon a derbyn pleidleisiau post, caiff pawb sydd â hawl i fod yn bresennol ar adeg agor pleidleisiau post ar gyfer eu hetholiad fod yno.

6.27 Dylai'r broses o agor pleidleisiau post fod yn dryloyw. Dylech sicrhau bod pawb sydd â'r hawl i fod yn bresennol mewn sesiynau agor yn gallu dilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd. Dylai unrhyw un sy'n bresennol gael gwybodaeth am y prosesau agor rydych am eu dilyn, p'un ai ar lafar neu ar ffurf nodiadau canllaw ysgrifenedig. Hefyd, gellid rhoi copiâu o'ch cynllun i unrhyw un sydd â hawl i fod yn bresennol er mwyn eu helpu i ddilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod pawb sydd â'r hawl i fod yn bresennol mewn sesiynau agor pleidleisiau post yn gallu dilyn yr hyn sy'n digwydd, ble a phryd.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi roi cynllun ar waith a nodi'r wybodaeth a roddir i'r sawl sy'n bresennol mewn sesiynau agor pleidleisiau post.

6.28 Rhaid rhoi copi o'r [gofynion cyfrinachedd](#) perthnasol i unrhyw un sy'n bresennol mewn sesiwn agor pleidleisiau post, gan gynnwys eich staff¹⁰⁹.

6.29 Mae'n ofynnol i chi gymryd y mesurau priodol er mwyn atal unigolion rhag gweld y bleidlais a gafodd ei bwrw ar y papurau pleidleisio. Drwy gydol y sesiynau agor, rhaid i chi gadw'r papurau pleidleisio wyneb i lawr¹¹⁰. Efallai y bydd adegau pan fydd modd gweld blaen papur pleidleisio. Fodd bynnag, mae'n drosedd i unrhyw un geisio pennu'r ymgeisydd neu'r blaid gofrestredig a gafodd bleidlais ar bapur pleidleisio penodol neu rannu unrhyw wybodaeth o'r fath a gafwyd yn y sesiynau hynny. Rhaid i unrhyw un sy'n bresennol pan agorir pleidleisiau post, sy'n cynnwys eich staff sy'n gweithio yn y sesiwn agor, gynnal cyfrinachedd y bleidlais¹¹¹.

Y weithdrefn ar gyfer agor pleidleisiau post

6.30 Nodir y prosesau i'w dilyn wrth agor pecynnau pleidleisio drwy'r post mewn deddfwriaeth:

Cam 1: agor y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post

- Cyfrif a chofnodi nifer y pecynnau pleidleisio drwy'r post a ddychwelyd (h.y., nifer yr amlenni 'B' yn y blwch pleidleisio i bleidleiswyr post)¹¹².
- Agor amlen 'B' a thynnu'r datganiad pleidleisio drwy'r post a'r amlen papur pleidleisio¹¹³.
- Cadarnhau bod y rhif ar y datganiad pleidleisio drwy'r post yn cyfateb i'r rhif ar yr amlen papur pleidleisio (amlen 'A')¹¹⁴.
- Rhoi marc ar y rhestr pleidleiswyr post neu'r rhestr dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post fel sy'n briodol i ddangos bod datganiad pleidleisio drwy'r post wedi'i ddychwelyd¹¹⁵.

Cam 2: bwrw golwg dros y dynodyddion personol¹¹⁶

- Sicrhau bod yr etholwr wedi llofnodi'r datganiad ac wedi rhoi dyddiad geni.

- Cymharu'r llofnod a'r dyddiad geni ar y datganiad pleidleisio drwy'r post â'r hyn a geir ar y cofnod o ddynodyddion personol.
- Os gwrthodwch ddatganiad pleidleisio drwy'r post, rhaid i chi nodi 'gwrthodwyd' ar gyfer y datganiad, ei lynu wrth yr amlen papur pleidleisio (os nad oes amlen, rhaid i chi ei lynu wrth y papurau pleidleisio a'i roi yn y blwch ar gyfer pleidleisiau a wrthodwyd). Cyn ei roi yn y blwch, rhaid i chi ei ddangos i'r asiantiaid ac, os bydd unrhyw un yn gwrthwynebu eich penderfyniad, rhaid ychwanegu'r geiriau "gwrthwynebwyd y gwrthodiad". Dylech hefyd roi'r rheswm dros ei wrthod.

Cam 3: agor amlenni papurau pleidleisio drwy'r post

- Agor yr amlen papur pleidleisio (amlen 'A') a thynnu'r papur(au) pleidleisio gan sicrhau bod y papur(au) pleidleisio yn cael ei gadw neu eu cadw wyneb i lawr drwy'r amser¹¹⁷.
- Cadarnhau bod y rhif(au) ar yr amlen papur pleidleisio (amlen 'A') yn cyfateb i'r rhif(au) ar gefn y papur(au) pleidleisio¹¹⁸.
- Rhoi'r papur(au) pleidleisio yn y blwch neu'r blychau pleidleisio drwy'r post.

Cam 4: selio'r blychau pleidleisio drwy'r post

- Cyfrif a chofnodi nifer y papurau pleidleisio drwy'r post i'w selio ym mhob blwch pleidleisio drwy'r post.
- Selio a storio'r blwch neu'r blychau pleidleisio drwy'r post yn ddiogel¹¹⁹.

6.31 Mae [siart llif agor pleidleisiau post](#) hefyd ar gael, sy'n crynhoi'r broses hon.

6.32 Dylech drefnu papurau pleidleisio mewn sypiau mewn ffordd sy'n sicrhau y gallwch adalw a chanslo unrhyw bapur pleidleisio penodol (er enghraifft, os bu'n rhaid ailanfon yn dilyn gwall gweithdrefnol). Am y rheswm hwn, a chan ystyried yr angen i ddilysu cynnwys pob blwch pleidleisio drwy'r post ar y cam dilysu, dylech ystyried sawl papur pleidleisio rydych am ei gadw ym mhob blwch.

Paru datganiadau pleidleisio drwy'r post â phapurau pleidleisio drwy'r post

6.33 Rhaid i chi gadw dwy restr o bapurau pleidleisio drwy'r post a wrthodwyd dros dro: un i gofnodi rhif papur pleidleisio unrhyw bapur(au) pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd heb ddatganiad pleidleisio drwy'r post, ac un arall i gofnodi rhif(au) papur pleidleisio ar unrhyw ddatganiad pleidleisio drwy'r post nas dychwelwyd gyda'r papur(au) pleidleisio¹²⁰. Mae [taenlen](#) ar gael i chi ei defnyddio at y diben hwn. Dylech wirio'r rhestrau hyn yn rheolaidd er mwyn sicrhau bod modd paru unrhyw ddogfennau nad ydynt yn cyfateb, gan olygu bod modd ailgyflwyno'r pleidleisiau post hynny i'r broses.

Bwrw golwg dros y dynodyddion personol

6.34 Rhaid i chi wirio'r dynodyddion ar yr holl ddatganiadau pleidleisiau post a ddychwelwyd¹²¹.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal etholiadol Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, dylech ystyried effaith hyn ar eich prosesau a ph'un a ydych am ddirprwyo rhai o'ch swyddogaethau i uwch swyddog yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill.

Bydd angen i chi benderfynu sut y cewch y data gan yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill yn ogystal ag ystyried cyfran yr etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu a gynhwysir yn yr ardal(oedd) awdurdod lleol. Dylech gydweithio'n agos â'r Swyddog Cofrestru Etholiadol a staff etholiad yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill ar gam cynnar yn y broses cynllunio etholiad er mwyn nodi unrhyw faterion posibl a sut yr ymdrinnir â hwy.

6.35 Dylai unrhyw un a fydd yn cadarnhau dynodyddion pleidleiswyr post ac sydd wedi cael ei awdurdodi gennych i wneud penderfyniadau ar ddatganiadau pleidleisio drwy'r post gael copi o [Ganllawiau'r Comisiwn a'r Gwasanaeth Gwyddor Fforensig ar wirio llofnodion](#) a chael cyfarwyddyd i'w dilyn.

6.36 Rhaid i unrhyw achos o ddiffyg llofnod (lle nad yw'r etholwr wedi cael ildiad) neu ddyddiad geni arwain at wrthodiad¹²².

6.37 Wrth ddilysu datganiad pleidleisio drwy'r post, nid yw'r llofnod na'r dyddiad geni yn bwysicach na'i gilydd - rhaid rhoi'r ddau (oni fydd yr etholwr wedi cael ildiad o ran rhoi llofnod), a rhaid i'r ddau gyfateb¹²³.

6.38 Os rhoddir y dyddiad cwblhau ar y datganiad yn lle dyddiad geni'r etholwr, rhaid gwrthod y datganiad oherwydd ni fydd yn cyfateb i ddyddiad geni'r etholwr fel y'i nodir ar y cofnod dynodyddion personol¹²⁴. Yn yr un modd, os rhoddwyd y dyddiad cwblhau ar y ffurflen gais pleidleisio drwy'r post wreiddiol mewn camgymeriad, ni fydd yn cyfateb i'r dyddiad geni a roddwyd ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a rhaid gwrthod y datganiad¹²⁵.

6.39 Efallai y bydd y pleidleisiwr yn cwblhau'r blwch dyddiad geni mewn fformat gwahanol i'r hyn y gofynnir amdano ar y datganiad pleidleisio drwy'r post. Os felly, os byddwch yn fodlon y rhoddwyd dyddiad geni'r pleidleisiwr a'i fod yn cyfateb i'r hyn sydd ar y cofnod dynodyddion personol, efallai y byddwch yn dal i allu bodloni eich hun bod y datganiad pleidleisio drwy'r post wedi'i gwblhau'n briodol.

6.40 Nid oes rhaid i chi wneud penderfyniad ar ddatganiad pleidleisio drwy'r post ar sail y wybodaeth ar y datganiad pleidleisio drwy'r post a'r cofnod dynodyddion personol yn unig. Cewch hefyd gyfeirio at ffynonellau eraill ac ystyried unrhyw wybodaeth ychwanegol sydd gennych wrth wneud eich penderfyniad. Gallech, er enghraifft, gyfeirio at lofnod a roddwyd ar ffurflen gofrestru.

6.41 Hefyd, gall etholwr gysylltu â chi i ddweud, er enghraifft, ei fod wedi torri ei fraich ers rhoi ei ddynodyddion i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol ac na all lofnodi'i enw yn ôl yr arfer. Os byddwch yn fodlon ar hyn, gallech benderfynu

derbyn ei ddatganiad pleidleisio drwy'r post fel un dilys, hyd yn oed os yw'r llofnod yn edrych yn wahanol i'r un ar y cofnod dynodyddion personol.

6.42 Dylai pob penderfyniad ar ddatganiad pleidleisio drwy'r post fod ar sail unigol.

6.43 Gall ymgeiswyr, asiantiaid etholiadol ac asiantiaid pleidleisio drwy'r post wrthwynebu datganiad pleidleisio drwy'r post. Os byddant yn gwrthwynebu gwrthodiad, dylid nodi 'gwrthodiad a wrthwynebwyd' ar y datganiad pleidleisio drwy'r post cyn ei atodi i'r amlen papur pleidleisio a'i roi yn y blwch ar gyfer pleidleisiau a wrthodwyd¹²⁶. Ni chaiff arsylwyr achrededig na chynrychiolwyr y Comisiwn wrthwynebu achos o wrthod datganiad pleidleisio drwy'r post.

Agor y pleidleisiau post olaf

6.44 Dylech sicrhau bod angen agor cyn lleied o bleidleisiau post ar y cam dilysu a chyfrif â phosibl er mwyn osgoi unrhyw oedi posibl i'r prosesau dilysu a chyfrif.

6.45 Waeth p'un a yw'r achos olaf o agor pleidleisiau post yn digwydd yn y lleoliad dilysu a chyfrif neu rywle arall, rhaid i chi sicrhau bod y broses o agor pleidleisiau post yn digwydd gerbron unrhyw ymgeiswyr, asiantiaid ac arsylwyr sy'n bresennol¹²⁷. Fel gydag unrhyw sesiynau agor eraill, mae'n ofynnol i chi roi hysbysiad o amser a lleoliad y sesiwn agor pleidleisiau post olaf (fel y nodir ym mharagraff **3.38**)¹²⁸.

Ar ôl cwblhau'r sesiwn agor pleidleisiau post olaf, mae'n ofynnol i chi selio a storio amryw flychau a dogfennau'n ddiogel. Ceir canllawiau pellach ar hyn yn [Rhan F – Ar ôl datgan y canlyniadau](#).

Cadw cofnod o becynnau pleidleisio drwy'r post anghyflawn a ddychwelwyd

6.46 Drwy gydol y broses agor, byddwch wedi cadw dwy restr o bapurau pleidleisio drwy'r post a wrthodwyd dros dro: un i gofnodi rhif papur pleidleisio unrhyw bapur(au) pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd heb ddatganiad pleidleisio drwy'r post, ac un arall i gofnodi rhif(au) papur pleidleisio ar unrhyw ddatganiad pleidleisio drwy'r post nas dychwelwyd gyda'r papur(au) pleidleisio drwy'r post. Ar ôl y sesiwn agor olaf, daw'r rhain, yn eu trefn, yn rhestr olaf papurau pleidleisio heb fod datganiad pleidleisio drwy'r post dilys wedi'i dderbyn a'r rhestr olaf o ddatganiadau pleidleisio drwy'r post dilys a dderbyniwyd heb rai o'r papurau pleidleisio neu'r papurau pleidleisio i gyd.

Delio â phapurau pleidleisio wedi torri neu rwygo

6.47 Mewn rhai achosion, bydd etholwyr wedi torri neu rwygo eu papurau pleidleisio drwy'r post a gwblhawyd. Bydd angen i chi benderfynu a yw'r darn a ddychwelwyd yn bapur pleidleisio dilys. Gall fod sawl senario dan sylw:

Mae'r darn yn cynnwys rhif y papur pleidleisio a'r marc swyddogol

6.48 Bydd y 'papur pleidleisio' yn mynd drwy'r broses dilysu pleidleisiau post (am ei fod yn cynnwys rhif y papur pleidleisio) ac yn cael ei gyfrif. Gellid ei dderbyn yn bleidlais ddilys adeg y cyfrif, ar yr amod bod bwriad y pleidleisiwr yn glir.

Mae'r darn ond yn cynnwys rhif y papur pleidleisio a dim marc swyddogol

6.49 Bydd y 'papur pleidleisio' yn mynd drwy'r broses dilysu pleidleisiau post ac yn cael ei gyfrif. Rhaid ei wrthod adeg y cyfrif am nad yw'n cynnwys y marc swyddogol.

Mae'r darn ond yn cynnwys y marc swyddogol a dim rhif papur pleidleisio

6.50 Rhaid gwrthod y 'papur pleidleisio' ar y cam dilysu pleidleisiau post oherwydd ni chaiff ei baru wrth agor amlen 'A' nac yn erbyn y datganiad pleidleisio drwy'r post.

Nid yw'r darn yn cynnwys y marc swyddogol na rhif y papur pleidleisio

6.51 Rhaid gwrthod y 'papur pleidleisio' ar y cam dilysu pleidleisiau post oherwydd, unwaith eto, ni chaiff ei baru wrth agor amlen 'A' nac yn erbyn y datganiad pleidleisio drwy'r post.

Paratoi cofnod o'r pleidleisiau post hynny sydd wedi methu'r gwiriadau dynodyddion

6.52 Mae'n ofynnol i Swyddogion Cofrestru Etholiadol hysbysu pleidleiswyr drwy'r post ar ôl etholiad os gwrthodwyd eu pleidlais bost am iddi fethu gwiriadau dynodyddion personol a'u hysbysu am y rheswm penodol dros ei gwrthod. I wneud hyn, rhaid i chi gadw cofnod o'r categorïau rydych yn gwrthod datganiadau pleidleisio drwy'r post unigol oddi tanynt¹²⁹.

6.53 Rhaid rhoi cyfrif am bob datganiad pleidleisio drwy'r post a wrthodwyd. Rhaid i chi gadw rhestr o'r pleidleisiau post hynny sydd wedi methu'r gwiriadau dynodyddion personol. Rhaid i'r rhestr hon gynnwys, ar gyfer pob pleidlais bost o'r fath a wrthodwyd¹³⁰:

- enw a chyfeiriad yr etholwr (ac enw a chyfeiriad y dirprwy os oes gan yr etholwr un),
- rhif yr etholwr ar y gofrestr etholwyr (a rhif y dirprwy os oes gan yr etholwr un),
- y rheswm neu'r rhesymau penodol dros wrthod y datganiad pleidleisio drwy'r post,

- unrhyw wybodaeth arall sy'n ymwneud â'r gwrthodiad sy'n briodol yn eich barn chi, ond nid rhif neu rifau'r papur pleidleisio

6.54 Y rhesymau penodol dros wrthod datganiad pleidleisio drwy'r post yw¹³¹:

- nid yw'r llofnod yn cyfateb i'r enghraifft a gedwir ar y cofnod dynodyddion personol
- nid yw'r dyddiad geni yn cyfateb i'r un a gedwir ar y cofnod dynodyddion personol
- mae'r blwch llofnod yn wag
- mae'r blwch dyddiad geni yn wag

6.55 Os bydd pleidleisiwr drwy'r post yn ymddangos ar y rhestr o bleidleisiau post sydd wedi methu'r gwiriadau dynodyddion personol, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hysbysu'r pleidleisiwr drwy'r post o'r gwrthodiad o fewn tri mis i ddyddiad yr etholiad.

6.56 Os byddwch yn amau bod trosedd wedi'i chyflawni mewn perthynas â phleidlais bost benodol, nid oes rhaid i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol anfon hysbysiad¹³². Felly, dylech gadw cofnod o unrhyw achosion lle rydych yn amau bod trosedd wedi'i chyflawni ar gyfer y Swyddog Cofrestru Etholiadol, fel ei fod yn gwybod ym mha achosion na ddylai anfon hysbysiad o wrthod dynodyddion pleidlais bost.

6.57 Lle yr amheuir twyll, dylech roi cynnwys y pecyn pleidleisio drwy'r post mewn pecyn ar wahân a hysbysu eich Pwynt Cyswllt Unigol yn yr heddlu lleol. Dylech drafod y pecyn pleidleisio drwy'r post cyn lleied â phosibl a, lle bo modd, wneud nodyn o bawb sydd wedi ei drafod.

Croesi ffiniau

Os ydych yn gyfrifol am etholaeth/ardal bleidleisio Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddau sy'n croesi ffiniau awdurdodau lleol, rhaid i chi anfon y rhannau perthnasol o'r rhestr hon at y Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol yn yr awdurdod lleol arall/awdurdodau lleol eraill¹³³. Rhaid gwneud hyn pan fyddwch yn anfon yr holl ddogfennau etholiadol perthnasol eraill at y Swyddog(ion) Cofrestru Etholiadol.

Ceir canllawiau i Swyddogion Cofrestru Etholiadol ynghylch anfon hysbysiadau gwrthod dynodyddion pleidleisiau post yn [Rhan 5 - Pleidleisio absenno](#) o ganllawiau'r Comisiwn ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

¹ Rule 8 Sch3 of the National Assembly for Wales (Representation of the People) Order 2007 ("NAW Order 2007")

² SI 2007/236 Sch.5 para 1 Timetable and 15 and PCC Rules 2012 Sch 3 Rules 1 and 15

³ Section 13AB and 13B of the Representation of the People Act 1983("RPA 1983")

⁴ Regulation 61 of the 2001 Regs

-
- ⁵ Section 13AB(5) of RPA 1983
- ⁶ Rule 16(3) and (4) Sch 2 of the PCCE Order 2012 and Rule 7(4) Sch 1 of the NAW Order 2007
- ⁷ Regulation 56(5A) of the 2001 Regulations
- ⁸ Rule 7(1) Sch 1 of the NAW Order
- ⁹ Rule 7(2) Sch 1 of the NAW Order
- ¹⁰ Rule 7(3) Sch 1 of the NAW Order
- ¹¹ Rule 16(3) and (4) Sch 2 of the PCCE Order 2012 and Rule 7(4) Sch 1 of the NAW Order 2007
- ¹² Regulation 56(5A) of the 2001 Regulations
- ¹³ Rule 16(4B) Sch 2 of the PCCE Order 2012
- ¹⁴ Regulation 61 of the 2001 Regs
- ¹⁵ Regulation 56(2) and 61(6) of the 2001 Regs
- ¹⁶ Regulation 61 of the 2001 Regs
- ¹⁷ Rule 37(5)(c) Sch 5 of the NAW Order 2007
- ¹⁸ Section 11(2) of the NAW Order 2007
- ¹⁹ Section 11(5) of the NAW Order 2007
- ²⁰ Rule 6(5) Sch 2 of the PCCE Order 2012
- ²¹ Section 11(5) of the NAW Order 2007 and Rule 6(5) Sch 2 of the PCCE Order 2012
- ²² Section 31(4) of the NAW Order 2007 and Section 18(2) of the PCCE Order 2012
- ²³ Rule 4 and 7(3) Sch 1 of the NAW Order 2007
- ²⁴ Section 7(8) Sch 1 of the NAW Order 2007 and section 7 of the Mental Health Act 1983
- ²⁵ Rule 7(3)(aa) and 6A Sch 1 of the NAW Order 2007
- ²⁶ Rule 2 Sch 3 of the NAW Order 2007
- ²⁷ Rule 17(1) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ²⁸ Rule 17(5) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ²⁹ Rule 20(9) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ³⁰ Rule 13(1) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ³¹ Rule 13(2) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ³² Section 9B of the RPA 1983
- ³³ Postal voting statement, Appendix of Forms Schedule 10 of the NAW Order 2007
- ³⁴ Rule 16 Sch 3 of the NAW Order 2007
- ³⁵ Rule 44 Sch 2 of the PCCE Order 2012
- ³⁶ Rule 27 Sch 5 of the NAW Order 2007
- ³⁷ Rule 12 Sch 3 and Rule 68 Sch 5 of the NAW Order 2007
- ³⁸ Rule 33 Sch 5 and rule 11 Sch 3 of the NAW Order 2007
- ³⁹ Rule 33 Sch 5 and rule 11 Sch 3 of the NAW Order 2007
- ⁴⁰ Rule 33 Sch 5 of the NAW Order 2007
- ⁴¹ Rule 9(7) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ⁴² Rule 11 Sch 3 of the NAW Order 2007
- ⁴³ Rule 11(3) and (3) of the NAW Order 2007
- ⁴⁴ Rule 13 Sch 3 of the NAW Order 2007
- ⁴⁵ Rule 13 Sch 3 of the NAW Order 2007
- ⁴⁶ Rule 24 and 25 Sch 5 of the NAW Order 2007
- ⁴⁷ Rule 26 Sch 5 of the NAW Order 2007
- ⁴⁸ Rule 3 Sch 3 and Form CC1, CC2 or CC3 of the NAW Order 2007
- ⁴⁹ Rule 3 Sch 3 and Form CC1, CC2 or CC3 of the NAW Order 2007
- ⁵⁰ Rule 3 Sch 3 and Form CC1, CC2 or CC3 of the NAW Order 2007
- ⁵¹ Rule 9(6) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ⁵² Form CC2 Sch 10 of the NAW Order 2007
- ⁵³ Rule 9(6) Sch 3 of the NAW Order 2007
- ⁵⁴ Rule 60 Form 4 Sch 2 PCCE Order 2012
- ⁵⁵ Rule 3 Sch 3 and Form CC2 and CC3 of the NAW Order 2007
- ⁵⁶ Rule 3 Sch 3 and Form CC2 and CC3 of the NAW Order 2007
- ⁵⁷ Rule 3 Sch 3 and Form CC2 and CC3 of the NAW Order 2007
- ⁵⁸ Rule 15 Sch 1 of the NAW Order 2007
- ⁵⁹ Rule 33(1) Sch 5 of the NAW Order 2007

⁶⁰ Section 35 of the NAW Order 2007
⁶¹ Rule 9 Sch 3 of the NAW Order 2007
⁶² Rule 8 Sch 3 of the NAW Order 2007
⁶³ Section 13B(2), (3) and (5) (assuming the ERO decides to publish the final election notice of alteration on E-5, not E-6) of the RPA 1983
⁶⁴ Rule 14(3) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁶⁵ Rule 14(4) and (8) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁶⁶ Rule 14(4) and (8) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁶⁷ Rule 14(2) and (3) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁶⁸ Rule 14(2)(b) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁶⁹ Rule 14(6) and (7) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷⁰ Rule 14(9) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷¹ Rule 14(9) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷² Rule 14(9) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷³ Rule 15 (8) Sch 3 of the NAW Order 2007, Rule 42(8) Sch2 of the PCCE Order 2012 and Regulation 78A of the 2001 Regs
⁷⁴ Rule 15(1) and (6) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷⁵ Rule 15(7) and (10) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷⁶ Rule 15(3) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷⁷ Rule 15(4) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷⁸ Rule 15(6) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁷⁹ Rule 15(8) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸⁰ Rule 15(8)(a) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸¹ Rule 15(8) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸² Rule 15(8)(c) Rule 15(8) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸³ Rule 15A Rule 15(8) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸⁴ Regulation 78A of the 2001 Regs
⁸⁵ Rule 15A(1) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸⁶ Rule 15A Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸⁷ Rule 15A Sch 3 of the NAW Order 2007 and Rule 42A Sch 2 PCCE Order 2007
⁸⁸ Rule 15A(1) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁸⁹ Rule 14(8), 15(8) Sch 3 of the NAW Order 2007, Rule 42(8) Sch2 of the PCCE Order 2012 and Regulation 78A of the 2001 Regs
⁹⁰ Rule 15A(2) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁹¹ Rule 15A(3) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁹² Rule 15A(2) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁹³ Rule 15A(2) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁹⁴ Rule 46(8) Sch 5 of the NAW Order 2007
⁹⁵ Rule 17(1),(5) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁹⁶ Rule 17(6) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁹⁷ Rule 18(1) and (2) Sch 3 of the NAW Order 2007
⁹⁸ Rule 17(2) Sch 3 of the NAW Order 2007 and Rule 45(2) Sch 2 of the PCCE Order 2012
⁹⁹ Rule 17(2) Sch 3 of the NAW Order 2007 and Rule 45(2) Sch 2 of the PCCE Order 2012
¹⁰⁰ Rule 17(6) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹⁰¹ Form CD Sch 10 of the NAW Order 2007
¹⁰² Form 5 Sch 2 of the PCCE Order 2012
¹⁰³ Rule 20 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹⁰⁴ Rule 21 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹⁰⁵ Rule 6 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹⁰⁶ Rule 16 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹⁰⁷ Rule 32 Sch 2 of the PCCE Order 2012
¹⁰⁸ Rule 44 Sch 2 of the PCCE Order 2012
¹⁰⁹ Rule 7 Sch 3 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹¹⁰ Rule 20(8) Sch 3 and section 35 of the NAW Order 2007
¹¹¹ Section 35 of the NAW Order 2007
¹¹² Rule 20(1) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹¹³ Rule 20(3) Sch 3 of the NAW Order 2007

-
- ¹¹⁴ Rule 23(5) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹¹⁵ Rule 20(9) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹¹⁶ Rule 23 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹¹⁷ Rule 25(1) and 20(8) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹¹⁸ Rule 25(2)(a) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹¹⁹ Rule 29 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²⁰ Rule 27(2) and (3) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²¹ Rule 23 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²² Rule 23 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²³ Rule 23 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²⁴ Rule 23 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²⁵ Rule 23 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²⁶ Rule 23(4) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²⁷ Rule 16 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²⁸ Rule 16 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹²⁹ Rule 2A Sch 1 of the NAW Order 2007
¹³⁰ Rule 27(4) Sch 3 of the NAW Order 2007
¹³¹ Rule 27 Rule 16 Sch 3 of the NAW Order 2007
¹³² Rule 2A(2) Sch 1 of the NAW Order 2007
¹³³ Rule 55 Sch 2 of the PCCE Order 2007